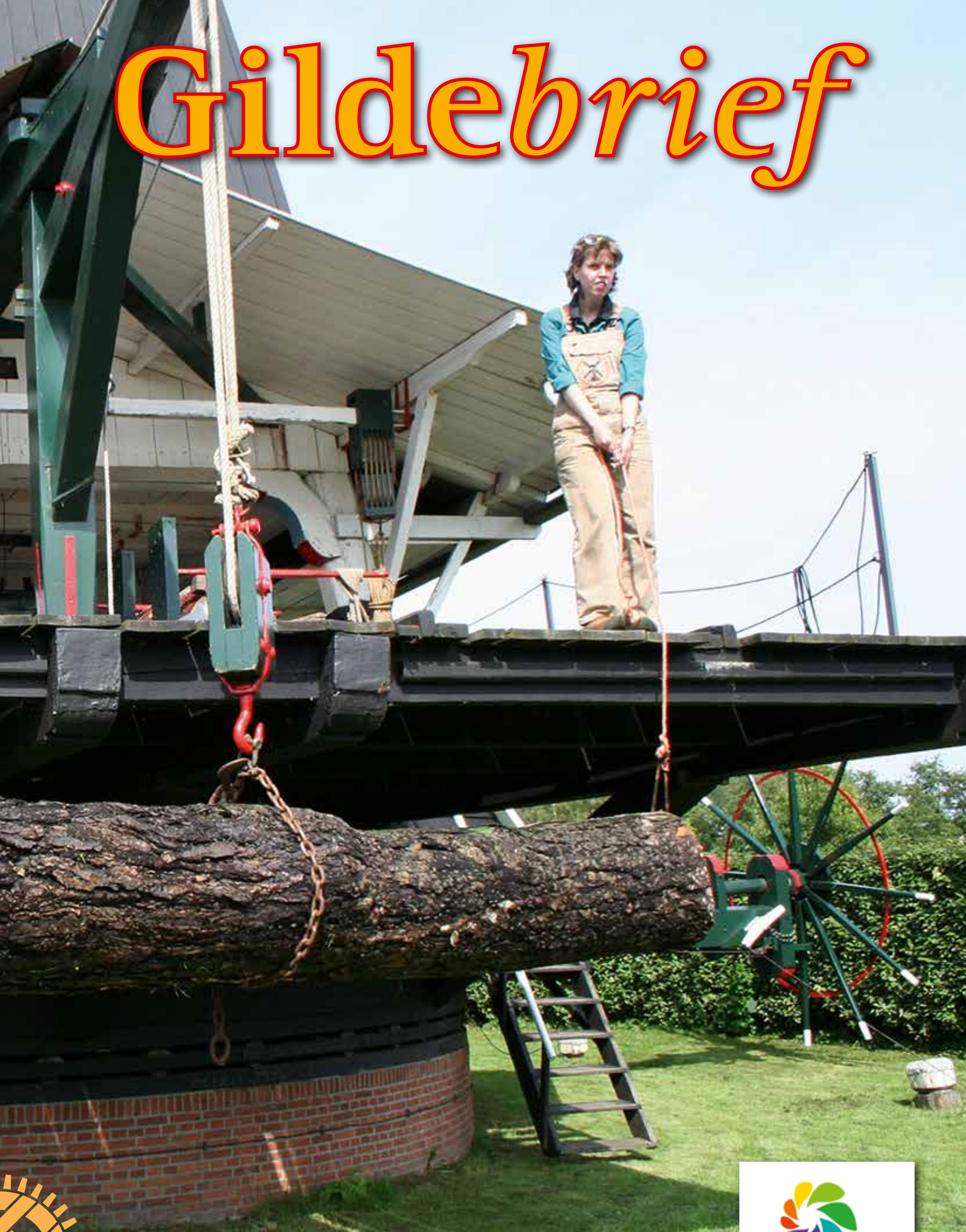

Gildebrief

Het Gilde van Vrijwillige Molenaars

34e jaargang no. 2 juni 2015

Nationale Inventaris
Immaterieel Cultureel
Erfgoed Nederland

Gildebrief

De Gildebrief is het verenigingsblad van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars (GVM) en verschijnt vier keer per jaar in een oplage van 2.300 stuks in de maanden maart, juni, september en december.

Alle leden van de vereniging hebben het recht in de Gildebrief artikelen te plaatsen, hun mening te uiten en kanttekeningen bij het beleid van de vereniging te plaatsen.

Het hoofdbestuur van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars is niet verantwoordelijk voor deze uitingen en kan hierop niet worden aangesproken.

De verantwoordelijkheid voor de inhoud van artikelen berust bij de auteur.

De redactie is, tenzij anders vermeld, verantwoordelijk voor het geheel als blad.

Abonnement niet leden

Niet leden van het Gilde kunnen zich abonneren op de Gildebrief door donateur van het Gilde te worden voor het minimale bedrag van 15 Euro.

Advertenties

Voor bedrijven of instellingen die gelieerd zijn aan 'de molenwereld' bestaat de mogelijkheid in de Gildebrief te adverteren. Informatie is verkrijgbaar bij de penningmeester.

Bestuur van Het GVM

Voorzitter a.i.
Bas de Deugd
Voorzitter@vrijwilligemolenaars.nl

Secretaris

Tom Kreuning
Molenkade 8, 1829 HZ Oudorp (NH) 06-43085173
secretaris@vrijwilligemolenaars.nl

Penningmeester

Karel Ouendag
penningmeester@vrijwilligemolenaars.nl

Afdelingscoördinator

Ingrid Friesema
afdelingscoördinator@vrijwilligemolenaars.nl

Opleidingscoördinator

Mark Dwarswaard
opleidingscoördinator@vrijwilligemolenaars.nl

Communicatie, social media en website a.i.

Tom Kreuning
communicatie@vrijwilligemolenaars.nl

Algemene zaken en molengidsen

Drewe Schouten
dreweeschouten@gmail.com

Ledenadministratie

Frans Tullemans
ledenadministratie@vrijwilligemolenaars.nl

Vertrouwenspersonen

Ada Meurs
Telemanstraat 60, 8031 KL Zwolle 038 – 422 5533
Hub van Erve
Hoevense Kanaaldijk 9, 5018 EA Tilburg 013 – 536 2100

Verzekeringen en boekhouding

Jan Wieffer
boekhouding@vrijwilligemolenaars.nl

Examencoördinator

John Houben
examencoördinator@vrijwilligemolenaars.nl

Coördinator Arbo & Veiligheid

Erik Kateman
veiligheid@vrijwilligemolenaars.nl

Bliksemaffleidercontrole

Leo Tiggelman
bliksemaffleidercontrole@vrijwilligemolenaars.nl

Gildeverzendingen

Hub van Erve
verzendingen@vrijwilligemolenaars.nl

Steunpunt Molenbiotoop

Mark Ravessloot (De Hollandsche Molen)
Zeeburgerdijk 139, 1095 AA Amsterdam 020 – 623 8703
DHM@molens.nl

Rekeningnummers

IBAN NL40 TRIO 0198 54 28 95 (algemeen)
IBAN NL56 TRIO 0198 55 85 70 (Gildeverzendingen)
BIC TRIONL2U

Kon. Bibliotheek: ISSN 1381-9151

Verslag ledenvergadering

4

Evert Smit Biotoopprijs 2014

10

Restauratie wipmolens Hellouw

16

Het weer

20

In dit nummer:

juni 2015

Verslag ledenvergadering 2015	4
Vacatures bestuur	7
Het examen aanmeldingsformulier	7
Geslaagden	8
Korenmolen Windlust van Nootdorp	9
De Evert Smit Biotoopprijs 2014	10
Beste ambachtsman of vrouw	12
Meldingen Ongewenste Situaties 1	13
Ik ben het "Heertje"	14
Het rukje aan het vangtouw	15
Restauratie Wipmolens Hellouw	16
Het weer	20
Wolk, water, windvlaag	24
Ambacht van Snuifreder	25
Zicht op het gevlucht	26
Molenvirus	30
Het wassen van de kammen	32
Molinologie	34

Redactie Gildebrief

Hoofdredacteur: Tom Kreuning
Redactieadres: Molenkade 8 1829 HZ Oudorp (NH)
Tel: 06-4308 5173
Redactie@vrijwilligemolenaars.nl

Eindredacteur: Mark Dwarswaard
Tekstredacteur: Barend Zinkweg

Deze Gildebrief is mede tot stand gekomen dankzij medewerking van onze regiocorrespondenten:
Zuid: Jo Meessen
Zuid-Holland: Jaap ten Broek

Voor de regio's Noord, Oost, Noordwest en Zeeland zijn wij nog op zoek naar regiocorrespondenten. U kunt zich hiervoor aanmelden bij de hoofdredacteur..

Vormgeving

Studio De Bunschoter

Druk

Drukkerij de Bunschoter, www.bunschoter.nl

Kopij en mededelingen

De redactie neemt graag kopij en suggesties voor artikelen in ontvangst en beoordeelt deze op plaatsbaarheid in haar geheel, gedeeltelijk of in gewijzigde vorm, zulks in overleg met de auteur.

Kopij voor het **septembernummer** van 2015 moet in het bezit zijn van de redactie **voor 1 augustus 2015**. Voor een latere aanlevering dient men te overleggen met de redactie. Teksten (al dan niet met foto's) kunnen worden aangeleverd per email. Bij voorkeur in Word op emailadres redactie@vrijwilligemolenaars.nl.

Neem voor het meezenden van foto's even contact op met de eindredacteur.

Nummer 2

Na de succesvolle Algemene Ledenvergadering in stoomgemaal Hertog Reijnout gaat het hoofdbestuur weer verder met haar werkzaamheden.

Zonder Theun Vellinga, onze vorige voorzitter, hij is gestopt. Ook via deze weg danken wij Theun zeer voor de door hem in het Gilde gestopte tijd en verrichtte werkzaamheden!

Bas de Deugd heeft hem als voorzitter a.i. opgevolgd. Er is een benoemingscommissie aan de slag om een nieuwe voorzitter te vinden.

Bas heeft de werkzaamheden als secretaris neergelegd. Dit heeft Tom Kreuning van hem overgenomen. Derhalve zijn de communicatiewerkzaamheden weer onderbemand. Hiervoor is nu een vacature en deze is elders in deze Gildebrief te vinden. Vanwege de drukke werkzaamheden als secretaris gaat Tom ook de werkzaamheden als hoofdredacteur neerleggen. Ook hiervoor is elders in deze Gildebrief een vacature opgenomen.

De verzekeringen en de boekhouding worden tegenwoordig door Jan Wieffer gecoördineerd om de penningmeester te ontlasten.

Nog meer wijzigingen: Nynke Vellinga gaat vanwege tijdgebrek de aansturing van de herziening van het handboek overdragen aan Patrick van Kessel en Kees Kammeraat.

De exameneisen zijn aangepast door een delegatie van de Examencommissie van De Hollandsche Molen en van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars en liggen ter goedkeuring bij het bestuur van De Hollandsche Molen. Zodra die goedkeuring er is zal Het Gilde deze aangepaste eisen ook invoeren.

Bij de redactie is het bericht binnengekomen dat dit jaar 2 molenaars een Koninklijke onderscheiding hebben mogen ontvangen. Leen van Aalsburg en Jan van Riet, van harte gefeliciteerd!

Dan hebben ook een groot aantal geslaagden in maart hun getuigschrift kunnen ophalen op de jaarvergadering van De Hollandsche Molen. Ook zij allemaal gefeliciteerd!

Tijdens de Ledenvergadering is de Evert Smit Biotoopprijs 2014 uitgereikt aan Hans de Mars. Kandidaten voor 2015 kunnen bij de secretaris van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars worden aangemeld.

Tom Kreuning en Mark Dwarswaard

Heb je een nieuw e-mailadres?

Vergeet niet dit op je persoonlijke pagina van de site aan te passen!

www.vrijwilligemolenaars.nl

> inloggen (je lidnummer vind je op het adreswikkeltje van de Gildebrief)

> Mijn gegevens

> Bij "E-mail" je nieuwe e-mailadres invullen

Let op dat je dit adres dan ook gebruikt bij het inloggen!

Vacature examencoördinator

Het bestuur van Het Gilde is op zoek naar een **examencoördinator**. De huidige coördinator, John Houben, heeft te kennen gegeven zijn taken op korte termijn te willen neerleggen.

De examencoördinator zorgt voor een goede afhandeling van de examens, controleert en verzamelt de aanmeldingen en is de contactpersoon naar de examencommissie van De Hollandsche Molen.

Kandidaten kunnen contact opnemen met John Houben (zie colofon).

Verslag ledenvergadering 2015

Het Gilde van Vrijwillige Molenaars, welke zaterdag 4 april 2015 gehouden werd in het Stoomgemaal “Hertog Reijnout” in de Arkemheerpolder bij Nijkerk.

1. Opening. Berichten van verhindering ontvangen van o.a. Pieter Hazelaar, Derk Jan Tinga, Mark Dwarswaard, Theun Vellinga, Reinier den Uijl, Jan Wieffer, Frans Tullemans, Barend Zinkweg en Hub van Erve.
2. Bestuursmededelingen: Bas de Deugd en Theun Vellinga treden af. Tom Kreuning neemt het secretariaat over. Bas de Deugd gaat nog even door nu als waarnemend voorzitter met beperkte inzet. Er is een vacature voor een nieuwe voorzitter en een bestuurslid communicatie. Een benoemingscommissie gaat op zoek naar een nieuwe voorzitter. De benoemingscommissie bestaat uit Karel Ouendag, Ton Maas, Hub van Erve en Gert Tutert. Het is de bedoeling in het najaar tijdens een extra ledenvergadering de nieuwe voorzitter te benoemen waarna Bas de Deugd aftreedt.
3. Vaststellen verslag ledenvergadering 2014: Het verslag wordt door de vergadering onder applaus vastgesteld. Naar aanleiding van het verslag van de A.L.V. 2014 zijn de exameneisen en checklist herzien. Er is een spaarrekening geopend bij de ASN bank. Er is inzicht in de opbouw van het ledenbestand en de vertrekredenen. De geldstromen van de afdelingen zijn in kaart gebracht. In de opleidingsraad is gepraat over hoe om te gaan met verplicht vrijwilligerswerk. De Molengidsen cursus wordt uitgerold. Leerpunten vanuit de incidentenregistratie en de herziening lesstof heeft stilgelegd maar gaat binnenkort weer opgepakt worden, zo ook de instructeuropleiding / ondersteuning.
4. WA plus voor MIO's, molenaars in opleiding. Penningmeester Karel Ouendag licht dit toe. Voorstel om het op te nemen in het entrepakket voor eerstejaarsleerlingen met de achterliggende gedachte dat als ze eenmaal verzekerd zijn ze dit ook blijven. Na een jaar wordt bekeken of dit werkt. Bart Slooten: Stel het voor leerlingen verplicht. Mark Ravesloot: is de helft dan helemaal niet verzekerd? Ranko Veuger: onverzekerd betekent dat ze WA wel hebben? De WA verzekering heeft iedereen. De WA plus verzekert schade aan molens. Wat is de opzichtclausule? Dingen die van jezelf zijn kun je niet verzekeren. Harm: de vrijblijvendheid is weg bij de eerstejaars. Het prijsverschil is 5 euro, waar praten we over. Greetje Steenberg: Bescherm de eigenaren, stel verzekering verplicht. De vergadering gaat accoord: Alle leerlingen WA plus verplicht.
5. Jaarverslag Gilde 2014: De bestuurssamenstelling in 2014: Theun Vellinga (voorzitter), Bas de Deugd (secretaris), Karel Ouendag (penningmeester), Drewe Schouten (molengidsen), Ingrid Friesema (afdelingen), Mark Dwarswaard (opleidingen) en Tom Kreuning (communicatie). Het jaarverslag staat op de website. Er was in 2014 een record aantal geslaagden (89). Vijf procent is meer dan 10 jaar bezig en 15 % is langer dan 5 jaar bezig. Door de mannen van de bliksebeveiliging zijn 73 molens gecontroleerd en er is een handboek in de maak. De veiligheidscoördinator meldt dat er onvoldoende gebruik wordt gemaakt van de incidentenregistratie. Het duurt vaak erg lang voordat er meer bekend wordt van grote incidenten. Moeten we ons

dan druk maken over kleine incidenten? We moeten gaan laten zien dat we nadenken over wat we doen aan veiligheid.

6. Financieel verslag 2014 en begroting 2015: Penningmeester Karel Ouendag licht dit toe. De stukken staan op de website. De inkomsten zijn relatief stabiel en de uitgaven minder. Er is 15.000 euro over en dat is zes euro per lid. De inkomsten zijn hetzelfde gebleven. De uitgaven zoals begroot.

Vragen: Wat als een eigenaar een veiligheidscoach inhuurt? Kost 25 euro. Ranko Veuger: Wat doen we met de reserve?

Kascommissie bestond uit Gerard Barendse, Pierre Konings en Harke Slagter. Gerard neemt het woord en leest de verklaring voor. Bestuur wordt gedechargeerd. De kascommissie rouleert: Pierre Koning is aftredend. Ton Maas volgt hem op. Uitgangspunten Begroting 2015: staat op de website. Vragen zijn: Moet de contributie omlaag? Verzekering in contributie? Dat lost het probleem niet op maar dan gaat de contributie omhoog. Je geeft dan meer uit. Verplicht verzekeren gaat niet. De leden gaan accoord met de contributie zoals die is.

7. Besluiten over formele stukken:

- Bijlagen bij Huishoudelijk Reglement: jongeren: geldigheid conceptversie nog 1 jaar aanhouden omdat het nog niet klaar is.
- Klachtenprocedure wordt vastgesteld. Is er sprake van een strafbaar feit dan gaat de politie daar over.
- Handboek afdelingsbesturen heeft een aantal kleine aanpassingen ondergaan: accoord
- Leeftijdseisen bij examens: accoord

8. Voortgang Meerjarenvisie

Belangenbehartiging staat op de website.

Molengidsen Drewe Schouten neemt het woord: Moet je molenaar zijn om molengidsinstructeur te worden? Nee. De cursus kost 75 euro, kosten instructeur zit er bij in. Waar zitten de kosten: huur, koffie. De kosten van de molengidsinstructeursdag worden door het Gilde betaald.

Molenaarscontract is gereed en wordt met de Hollandsche Molen besproken.

9. Molentoeekomst: Met de Hollandsche Molen is gewerkt aan het

project Molentoeekomst en dan met name het onderdeel 'vrijwilligerswerk'. Op 3 juni worden de resultaten gepresenteerd tijdens een congres in De Munt te Utrecht.

10. Uitreiking Biotoopprijs: Er waren vier genomineerden voor de Evert Smit Biotoopprijs 2014. De Biotoopprijs is uitgereikt aan Hans de Mars voor zijn onderzoek naar watermolenlandschappen.

11. Rondvraag: Ada Meurs: Waarom ging de Molenaarsdag niet door? Omdat er geen (financiële) overeenstemming met het Openluchtmuseum gerealiseerd kon worden. Ton Maas vertelt over het examen aanmeld formulier dat nog steeds niet goed wordt ingevuld. John Houben stelt voor om legitimatie te tonen bij examens, maar dat ligt lastig.

12. Sluiting. De waarnemend voorzitter sluit de vergadering. Negentig leden hebben de presentielijst getekend. Voor alle deelnemers was er een speciale Gildevlag. Alle afdelingen kregen een groot formaat Gildevlag.

Na de lunch was het stoomgemaal op stoom gebracht en kon het in werking bezichtigd worden. De kledinglijn, bestaande uit bodywarmers en fleecvesten was in de pauze te koop.

In de middag was de uitreiking van de certificaten voor de geslaagden van de korenmolenaarscursus van het Ambachtelijk Korenmolenaars Gilde.

Foto's: Roelof Kooiker

Vacatures bestuur

Het bestuur van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars is, in verband met een herverdeling van de taken, op zoek naar een

Bestuurslid communicatie, PR en algemene zaken

- Verantwoordelijk voor de website van het GVM.
- Verantwoordelijk voor het communicatiebeleid en PR van het Gilde: folders, posters, persberichten, website en nieuwe media om te zorgen dat het GVM meer zichtbaar wordt dan tot nu toe het geval is. Dit in overleg cq samenspraak met de secretaris.
- Ondersteuning van afdelingen als het communicatie betreft.

Kandidaten kunnen zich melden bij de waarnemend voorzitter Bas de Deugd: voorzitter@vrijwilligemolenaars.nl

De redactie van de Gildebrief is in verband met een herverdeling van de taken op zoek naar een

Hoofredacteur Gildebrief

- De hoofredacteur werkt nauw samen met de eindredacteur, de tekstredacteur en de correspondenten in het land.
- Heeft contact met de adverteerders.
- Is de spin in het web van elke uitgave van de Gildebrief.

Kandidaten kunnen zich melden bij de huidige hoofredacteur Tom Kreuning: redactie@vrijwilligemolenaars.nl

Molenaar Bonkmolen krijgt lintje

Eén van 2838 onderscheidingen die in april in verband met de jaarlijkse Lintjesregen zijn uitgereikt, was voor Leen van Aalsburg uit Gorinchem, molenaar van de Bonkmolen van de polder Lakerveld in Lexmond. Van Aalsburg ontving de versierselen in het stadhuis van Gorinchem uit handen van bur-

gemeester Anton Barske. Zoals dat met velen tijdens een jaarlijkse Lintjesregen het geval is, werd ook Leen met een smoes naar het stadhuis gelokt. Daar ontdekte hij dat er iets bijzonders aan de hand was.

Leen van Aalsburg werd Lid van de Orde van Oranje Nassau vanwege zijn grote verdiensten voor 'zijn' molen. Hij werd in september 1984 door het bestuur van Stichting tot Instandhouding van Molens in de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden (SIMAV) aangesteld als molenaar. Op die stek heeft hij zich ontpopt tot een vrijwillig molenaar in hart en nieren. Na de plechtigheid was er een kleine bijeenkomst in De Bonkmolen, waar Leen van Aalsburg werd toegesproken door SIMAV-penningmeester Henk van Dieren.

Met dank aan de SIMAV voor dit bericht.

Aanvulling van Leen zelf: ik ben 24 april j.l. geridderd in Gorinchem voor mijn kosteloze inspanningen voor, aan en om Molen Den Bonk.

Ik ben mijn molenaarscarrière begonnen in 1981 op nummer 4 van de Overwaard te Kinderdijk waarna in 1984 de aanstelling volgde op Den Bonk alwaar ik nog steeds tot genoegen bezig ben.

Op de foto: Penningmeester Henk van Dieren (links) feliciteert Leen van Aalsburg bij 'zijn' Bonkmolen (Foto Vergouwe/SIMAV)

Het Examenaanmeldingsformulier

Het examenaanmeldingsformulier (EAF) dient om de aanmelding van de kandidaat voor het examen voor het Getuigschrift Vrijwillige molenaar bij de examencommissie van “De Hollandsche Molen” in goede banen te leiden.

4. WATERMOLEN: GEGEVENS BETREFFENDE HET WERKSTUK

Toelatingscommissie:

Het werkstuk voldoet aan de eisen. De kandidaat wordt door het afdelingsbestuur opgegeven voor het watermolenexamen van de vereniging De Hollandsche Molen.

Afdeling:

Naam bestuurslid: Handtekening:

5. BELANGRIJK:

Akte: De volgende punten invullen en/of controleren na het toelatingsexamen, samen met de kandidaat:

a. De gegevens van de kandidaat (zie punt 1).

b. Is er aanvullende informatie die van belang is voor de examencommissie: Ja / nee (info noteren)

c. Wenst de kandidaat begeleiding van eigen instructeur op het examen: Ja / nee

Indien ja, NAW gegevens instructeur:

d. Belangrijk/planning: De examens vinden plaats op werkdagen.

De voorjaarsexamens in april en mei en de najaarsexamens van 15 september tot 15 november

Zijn er tijdvakken waarin de kandidaat geen examen kan afleggen wegens vakantie, e.d. Ja / nee

Indien ja, invullen door kandidaat in welke tijdvakken geen examen kan worden gepland.

e. In te dienen bescheiden:

- = Dit originele afgetekende examenaanmeldingsformulier (EAF);
- = pdf of een papieren kopie van de gele of blauwe maalkaart (met verklaring instructeur)
- = pdf of papieren kopie van de maalkaarten/ logboek met afgetekende geldige uren.
- = watermolenkandidaat: drie papieren kopieën van het goedgekeurde werkstuk.

(Na afloop van het toelatingsexamen dienen alle originele documenten aan de kandidaat te worden teruggeven.)

Accoord en paraaf kandidaat:

f. Notitie examencoördinator

Het volledig en correct ingevulde EAF met als bijlage de vereiste bescheiden (punt 5 e) tijdig opsturen naar de examencoördinator van het Gilde, adres zie website www.vrijwilligemolenaars.nl

Ruimte hieronder niet beschrijven.

Datum ontvangst door examencoördinator	
Datum overdracht aan de examencommissie van de vereniging De Hollandsche Molen	

Het Gilde van Vrijwillige Molenaars Examenaanmeldingsformulier versie APRIL 2015

EXAMENAAANMELDINGSFORMULIER

Het examenaanmeldingsformulier dient te worden ingevuld door de toelatingsexamencommissie, getekend door het afdelingsbestuur en geparafeerd door kandidaat

Op sluitingsdata dienen de bescheiden in het bezit te zijn van de examencoördinator. Sluitingsdata 15 mei resp 15 dec, zie website www.vrijwilligemolenaars.nl

SOORT EXAMEN: WINDMOLEN/ WATERMOLEN *
Indien een herexamen (1' / 2' / 3')

1. GEGEVENS BETREFFENDE DE EXAMENKANDIDAAT

De heer/ mevrouw * (voornamen en naam)

Adres:

Postcode: Plaats:

Geboortedatum: Geboorteplaats:

Telefoonnummer:

Lidnummer: O - In opleiding sinds:

Emailadres:

Instructeur(s):

Instructiemolen(s):

2. Checklijst:

Is een verklaring van de instructeur aanwezig? Ja/nee

Heeft de kandidaat de 18 jarige leeftijd bereikt? Ja/nee

De kandidaat moet 18 jaar of ouder zijn op de eerste dag van de examenperiode.

Is de kandidaat minimaal een heel jaar in opleiding? Ja/nee

Windmolen: Is het logboek ingeleverd met minimaal 150 geldig afgetekende praktijken? Ja/nee

Zijn 30 praktijken bij andere molen(s), zo mogelijk met andere functie/kenmerk, gemaakt? Ja/nee

Watermolen: Is het maalboek ingeleverd met minimaal 100 geldig afgetekende praktijken? Ja/nee

Is het werkstuk met uitgewerkte opdrachten in drievoud ingeleverd (kopieën)? Ja/nee

N.B. Het originele werkstuk blijft in bezit van de kandidaat.

3. WINDMOLEN: GEGEVENS BETREFFENDE HET TOELATINGSEXAMEN

Toelatingsexaminator(en):

Datum: Examenmolen:

De kandidaat is opgegeven voor het toelatingsexamen en wordt door het afdelingsbestuur opgegeven voor het windmolenexamen van de vereniging De Hollandsche Molen.

Afdeling:

Naam bestuurslid: Handtekening:

* Doorhalen wat niet van toepassing is.

Het Gilde van Vrijwillige Molenaars Examenaanmeldingsformulier versie APRIL 2015

Er komt bij de organisatie van de examens heel wat kijken en er zijn er ook veel examens. Om het hele proces voor alle betrokkenen plezierig te laten verlopen is het daarom van belang dat het formulier juist wordt ingevuld. Dat is de verantwoordelijkheid van het afdelingsbestuur. De examenkandidaat kan ook een paar dingen doen:

- Zorg dat de persoonsgegevens actueel zijn. Als ze juist in de database staan gaat het goed. Ga naar de website, log in, check je gegevens en vul ze indien nodig aan.
- De voorjaarsexamens vinden plaats in april en mei en de najaarsexamens van 15 september tot 15 november. Als er in deze periode bepaalde tijden zijn dat je geen examen kunt afleggen, dan moet je dit dus al direct bij het behalen van het toelatingsexamen opgeven. Eventuele wijzigingen in de afwezigheidstermijn kunnen tot

1 januari, respectievelijk 1 juni worden doorgegeven bij de het afdelingsbestuur. Zij zorgen voor aanpassing op de EAF bij de examencoördinator. Daarna is geen wijziging meer mogelijk en betekent verandering dat het examen een halfjaar doorschuift.

- Als er omstandigheden zijn waar rekening mee moet of kan worden gehouden, geeft dat dan ook aan direct na het behalen van het toelatingsexamen.

De examencommissie en de examinatoren doen er alles aan om kandidaten in één lijn door het examen te loodsen. Daartoe moet de basis wel goed zijn en het EAF juist ingevuld.

In 2014 geslaagde molenaars met hun getuigschriften op de Jaarvergadering van de Hollandsche Molen 21 03 15 foto; Wim Giebels (1)

In 2014 geslaagde molenaars met hun getuigschriften op de Jaarvergadering van de Hollandsche Molen 21 03 15 foto; Wim Giebels (2)

Verderscholing

Er is geld beschikbaar voor scholingsinitiatieven van afdelingen van het Gilde. In 2014 heeft de Werkgroep Instructeursondersteuning gerapporteerd dat er behoefte was aan ondersteuning of scholing op een aantal “verdiepingsgebieden”, gemakshalve samen te vatten als Weer, Techniek, Didactiek. Over de inhoud van zo’n scholing lopen de meningen ver uiteen.

Wat de één echt nodig vindt, vindt de ander totaal overbodig. Er komt daarom, buiten de basis cursus dan, geen uniforme scholings- of ondersteuningsaanpak. In plaats daarvan worden scholingsinitiatieven van afdelingen ondersteund op het gebied van Weer, Techniek en Didactiek.

Een mooi voorbeeld op het gebied van het weer is de cursus die Zuid-Holland en Utrecht dit voorjaar met ondersteuning van het Gilde hebben gehouden en waar molenaars uit veel delen van het land op af zijn gekomen. Als er ideeën zijn om een “meesterklas” te organiseren over bijvoorbeeld de vang, of een training over het werken op hoogte,

dan kunnen die ook voor ondersteuning in aanmerking komen.

Opleider

Het Gilde is al 43 jaar actief als opleider van vrijwillige molenaars en we weten dat het niet altijd makkelijk is om leerlingen te begeleiden, te coachen en feedback te geven. Dus als op didactisch gebied behoefte is verdieping, dan ondersteunen we dat ook.

Een heel leuke bron van informatie over het omgaan met leerlingen is de volgende website <http://www.doenerscoachen.nl>

De link daarheen zal ook op de website worden geplaatst.

Als iemand een goed idee heeft, dat uitstijgt boven dat wat al in de afdelingen gedaan wordt, dan volstaat een simpel, vormvrij projectvoorstel om een gaan/blijven staan beslissing over ondersteuning te krijgen van het Gildebestuur. Dat voorstel mag gestuurd worden naar de Opleidingscoördinator en de Penningmeester.

Deze manier van werken is nieuw voor het Gilde en een experiment. Als het niet blijkt te werken, dan wordt de aanpak aangepast. Als blijkt dat er juist heel veel gelijkvormige initiatieven zijn, dan ontstaat er misschien uiteindelijk juist wel een gestructureerde Verderscholing voor Molenaars.

Boek over de Windlust van Nootdorp

De Stichting Vrienden van de Windlust te Nootdorp (VWN) bracht op 8 mei een boek uit getiteld 'De

korenmol Windlust van Nootdorp – Verleden, heden en toekomst'. Het boek bestaat uit drie onderdelen.

In het eerste wordt de geschiedenis beschreven van de wipkorenmol die omstreeks 1622 aan de Oudeweg (toen ook wel 's Heerenwech genoemd) is gebouwd. Deze molen heeft een belangrijke rol gespeeld voor de inwoners van de ambachten Hoogeveen, Nieuweveen en Nootdorp. De wipmolen is in 1885 afgebroken en vervangen door de huidige molen.

Daarna wordt in het boek de run- en snuifmolen Windlust beschreven, die van 1781 tot 1885 op de Hopsteegse toren aan de oostelijke stadgracht van Delft heeft gestaan. Toen deze molen door de opkomst van de stoommachines overbodig werd, is hij in 1885 verkocht aan Huibert Blonk uit Zoetermeer, die deze liet overplaatsen naar Nootdorp en op een nieuw gemetselde onderbouw liet inrichten als korenmol. Zijn zoon Arend werd er de eerste molenaar.

Het grootste deel van het boek gaat over het verleden en heden en de toekomst van deze korenmol, die vanaf 1922 de naam 'Windlust' kreeg. Beschreven worden de productiefase van de molen (1885-1964), de periode van de stilstand en het verval (1964-1986), de grote restauratie en de heropening van de molen (1986-1997), het beheer van de molen door de Stichting VWN (1997-2008) en de

periode dat deze stichting eigenaar van de molen is (2008-heden).

Het boek is geschreven door Aart Struijk, die eerder al artikelen en een boek schreef over enkele Delftse molens, en Tinus Verwijmeren, oprichter van de Stichting VWN en sinds 1996 molenaar op de korenmol Windlust.

De prijs van het boek (hardcover, 180 pagina's) is € 15,95. De verzendkosten zijn € 6,50. Vanaf 9 mei is het boek te koop op de molen en via de website www.windlust-nootdorp.nl. Het is de bedoeling het boek ook via de boekhandel in Nootdorp en Pijnacker te verkopen. Nadere informatie hierover zal worden gegeven via de website van de molen.

De donateurs kunnen een exemplaar van het boek op de molen of via de website kopen voor een 'vriendenprijs' van € 10,00 (exclusief eventuele verzendkosten).

Evert Smit Biotoopprijs 2014

Bij het bestuur kwamen vier nominaties binnen voor de Evert Smit Biotoopprijs 2014. Belangrijke punten waarop gelet werd bij de toekenning van de prijs (niet in volgorde van belangrijkheid) zijn: voorbeeldfunctie, landelijke spreiding van de uitgereikte prijzen, beloning, inspanningen, kosten, emotionele waarde (of het verlies aan), draagvlak creëren (publiek is ook belangrijk), financiële inspanningen en stimulans.

Nominatie 1

Namens de Stichting Akkermolens te Goirle werd de Gemeente Goirle voorgedragen voor de Biotoopprijs.

Deze stichting beheert in de gemeente Goirle twee belt/korenmolens. Molen De Visscher staat inmiddels bijna in het centrum en Molen De Wilde staat in een (later) aangelegd park(je). Bij het inrichten van het centrum in het verleden zijn ter verfraaiing diverse bomen geplant en het parkeerterrein voor het winkelcentrum voorzien van Platanen om de geparkeerde auto's te beschermen tegen de brandende zon. In het dierenparkje zijn diverse bomen en hagen geplant die door nalatend onderhoud uitgegroeid zijn tot flinke bomen. Al eerder heeft de gemeente op verzoek van de stichting een kapvergunning uitgeschreven voor het molenparkje maar door bezwaar van de omwonenden en andere bomenliefhebbers heeft men die weer ingetrokken.

Na herhaaldelijk verzoek van de stichting heeft de gemeente aan de specialist van de Hollandsche molen een opdracht gegeven om de biotoopproblemen in kaart te brengen en een voorstel te doen om deze te verbeteren. In dit rapport is rekening gehouden met de doelstellingen van het park en de schaduwperikelen op de parkeerplaats. Zo werden in het molenpark een drietal windcorridors gepland om bij diverse windrichtingen voldoende windkracht te hebben om te kunnen malen. In het centrum was het voorstel om een aantal bomen die hinderlijk de wind uit de zeilen namen te kappen en de bomen op de parkeerplaats te kandelabereren. Niet alleen de biotoop was hier het uitgangspunt maar ook het zicht op de molen bij het binnenkomen van het centrum, was hierbij een reden om te kappen.

Naar aanleiding van deze plannen die door het gemeentebestuur bijna ongewijzigd werden overgenomen werd opnieuw een kapvergunning aangevraagd. Ook nu werden op inspraakavonden e.d. flinke protesten gehoord maar de gemeente hield voet bij stuk en ingediende bezwaarschriften werden op grond van de onderbouwde plannen verworpen.

Begin vorig jaar zijn de plannen uitgevoerd en is er afgesproken dat er regelmatig bekeken zal worden of de snoeien en/of kappen nodig is om de biotoop te waarborgen.

Nominatie 2

Martin van der Steen, molenaar van molen De Lelie te Elkerzee / Scharendijke heeft drastische maatregelen genomen om de biotoop en de windvang van de molen te verbeteren.

Aanvankelijk werd reeds een deel van het restaurant naast de molen afgebroken om het gevlucht in alle standen rond te kunnen laten gaan. Nu heeft hij de volgende stap genomen en de hele bovenverdieping verwijderd. Daarmee is de biotoop ingrijpend verbeterd en staat de molen ook veel meer 'op de voorgrond'. De molen zelf draait en maalt dagelijks en verkeert in uitstekende conditie.

Zie ook de website www.molen-delelie.nl.

Nominatie 3

Stichting Molen "De Vier Winden" (Reutum) heeft zorgvuldig overleg gehad met eigenaren van omliggende percelen en de gemeente Tubbergen om bomen en houtwallen te kappen en daarmee de windvang en het zicht op de molen veilig te stellen. Dit leidde tot een vergunning voor het kappen van 10 are bos en 2 houtwallen. Na goedkeuring door de Boswet is dit uitgevoerd in de eerste week van januari 2014, waarmee de molen weer volop in de wind staat. Gelet op alle inspanningen door tal van vrijwilligers, gemeenteambtenaren en omwonenden is dit gerealiseerd. Ook het blad Wiek en Rad van de Stichting De Overijsselse Molen heeft in een artikel hier veel aandacht aan besteed.

Nominatie 4

Dr. Hans de Mars is genomineerd door Jo Meessen. Hij heeft belangrijk onderzoek uitgevoerd naar de watermolenlandschappen.

Onderbouwing:

- meer aandacht voor watermolens
- meer aandacht voor de watermolenlandschappen (er is niet altijd zomaar water voorradig); ingrijpen in onderdelen hiervan kan grote gevolgen hebben, ook groter dan dat de opdrachtgevers van het ingrijpen (willen) voorzien.

Dit mag best landelijke aandacht krijgen. Waterschappen lijken nu de waarheid in pacht te hebben en krijgen met dit onderzoek en landelijke bekendheid daaraan wat meer deskundig tegengas. Onze watermolenaars staan dan weer wat sterker!

Winnaar

De winnaar van de Evert Smit biotoopprijs 2014 is Hans de Mars geworden. Tijdens de algemene ledenvergadering is hem de prijs, bestaande uit een oorkonde en een geldprijs, overhandigd. De geldprijs wordt besteed aan de Frankenhofmolen (ook wel aangeduid als Volmolen) bij Vaals-Holset welke eigendom is van het Limburgs Landschap. De stichting heeft zich de afgelopen jaren ingespannen om deze watermolenruïne weer helemaal tiptop te restaureren inclusief haar naaste omgeving. Alleen de spreekwoordelijke punten op de i moeten nog worden gezet.

Beste ambachtsman of vrouw

Tijdens het Jaar van het Ambacht 2013-2014 hebben wij geprobeerd om het vakmanschap van ambachtslieden zichtbaar te maken en te promoten.

Dat hebben wij gedaan door onder andere:

1. Het uitgeven van het boek Gouden Handen, waarin wij de passie en kundigheid van 48 ambachten lieten zien.
2. Het organiseren van een aantal inspiratiedagen om beleid te maken voor het borgen van ambachten en om cultuur- en erfgoedorganisaties en ambachten aan elkaar te koppelen.
3. Het ontwikkelen van enkele pilotprojecten, zoals bijvoorbeeld ambachten op de Dutch Design Week en op de Margriet Winter Fair en het opzetten van een Crafts map.
4. Het organiseren van een meerdaags internationaal congres om ervaringen met betrekking tot ambachten uit te wisselen met andere landen.

Daarnaast hebben wij geprobeerd om de overheid te overtuigen van het belang van ambachten. Dat is gelukt!

Wij willen het Jaar van het Ambacht nu afsluiten met:

1. Een groot congres over ambachten voor ambachtslieden, beleidsmakers, politici en ondernemers op vrijdag 26 juni in Culemborg.
2. Het promoten en zichtbaar maken van ambachten op de Open Monumentendagen op 12 en 13 september. Hiervoor vragen wij uw hulp.

Open Monumentendag heeft dit jaar als thema: Kunst & Ambacht. Wij willen graag dat ambachten een prominente plek op de Open Monumentendag krijgen. U kunt ons daarbij helpen door bijvoorbeeld in het weekend van 12 en 13 september uw werkplaats open te zetten, lezingen en demonstraties te geven, een activiteit te organiseren en de pers te woord te staan. Wij zullen u daarbij ondersteunen.

Open Monumentendag wordt georganiseerd door 383 lokale comités en trekt jaarlijks meer dan een miljoen bezoekers. In 2014 kon het publiek ruim 4000 monumenten bezoeken. In 2015 hopen wij dat daar nog eens 250 werkplaatsen van ambachtslieden bij komen.

Laat uw ambacht zien!

Nationale Inventaris
Immaterieel Cultureel
Erfgoed Nederland

Doe mee!

En geef u op via immaterieelerfgoed@live.nl.

Met vriendelijke groeten,

*Ineke Strouken, directeur
Nederlands Centrum voor Volkscultuur en
Immaterieel Erfgoed
FC Dondersstraat 1
3572 JA Utrecht*

www.volkscultuur.nl
www.immaterieelerfgoed.nl

Jan van Riet geridderd

OPLOO – Terwijl Jan van Riet op de Nationale Molendag 'zijn' molen De Korenbloem draaide kwamen er opeens een enorme stoet mensen het terrein op. Tot zijn grote verbazing werd er een microfoon tevoorschijn getoverd en reikte burgemeester Marleen Sibbers hem de versierselen uit, behorende bij een Koninklijke Onderscheiding. Veertig jaren vrijwilligerswerk waarvan 29 jaar als molenaar waren, aldus de burgemeester voldoende om Jan van Riet te benoemen tot lid in de Orde van Oranje Nassau.

De 60-jarige Jan van Riet (50) was medeoprichter en secretaris van 1975 tot 1985 van en vrijwilliger bij de Basketbalvereniging Cougars in Gennep. Van 1985 tot heden vrijwilliger bij de standaardmolen De Korenbloem en bij de watermolen in Oploo. Jan is gediplomeerd (wind)molenaar.

Hij bedient iedere zaterdag de standaardmolen. Jan is ook actief betrokken bij het onderhoud van de naastgelegen watermolen te Oploo. In beide molens leidt hij bezoekers rond.

*Boxmeer's Weekblad 12-05-2015
(Foto: Tom Oosthout)*

Meldingen Ongewenste Situaties 1

In deze nieuwe rubriek willen we vanuit de Werkgroep Veiligheid een terugkoppeling geven van één van de incidenten die de afgelopen periode gemeld is bij ons gezamenlijke meldpunt. We doen dit niet in de vorm van droge statistieken, maar door een werkelijke situatie aan jullie voor te leggen. De bedoeling is om er als molenaar wat van te leren. Misschien is dit een situatie die je herkent? Of misschien is dit iets wat je aan het denken zet. We hebben de rubriek “Meldingen Ongewenste Situaties” gedoopt, afgekort “MOS”.

Natuurlijk willen we onze collega-molenaar bedanken, dat hij deze melding gedaan heeft en ook bereid is om dit met ons allemaal te delen via de Gildebrief.

Hay Janssen,

Namens de Werkgroep Veiligheid

De situatie

Na een periode van oostenwind en (natte) sneeuwval staat er een stevige oostenwind, windkracht 5 – 6. De molenaar haalt de stut uit het bovenwiel en wil de molen 180° kruien. Direct na het losmaken van het roetouw begint het gevlucht langzaam achteruit te draaien. Er is geen houden aan.

Net op tijd kan hij het roetouw weer om de roe gooien en zo verder achteruit draaien voorkomen. Met veel moeite krijgt hij met hulp de roe weer in positie.

Hij snapt niet dat alleen de wind de oorzaak kan zijn. De volgende dag ziet hij natte sneeuw aan één kant op de horizontale roe die schuin opgehoopt tegen de windborden liggen. Hij berekent dat het om ongeveer 200 kilo sneeuw kan gaan.

De gevolgen

Hij schrikt door de onverwachte beweging van het gevlucht. Het kost grote moeite om het gevlucht in de juiste positie te krijgen.

Een onverwachte beweging kan een volgend incident uitlokken. Denk aan een persoon die door het gevlucht in de richting van een stellinghek wordt geduwd. Of erger.

Vallende sneeuw en ijs van grotere hoogte kan schade toebrengen aan mens, molen of objecten.

De leerpunten:

- haal bij sneeuwval en wind van achteren niet de stut uit het bovenwiel
- let op het gevaar van vallende sneeuw of ijspegels.

Ik ben het “Heertje”

Naar aanleiding van de reacties op het gebruik van de kettingen heb ik mijn ondervinding op een werkende bovenkruierende korenmolen neergeschreven. Het is een reactie op het artikel van molenaar Nico Varkevisser van de Rooie Wip die deze materie behandelt op een wipmolen.

Ik ben Harry Wijnants, vrijwillige molenaar op de “Napoleonsmolen” in Hamont-Achel (Belgisch Limburg) en sinds 2002 lid van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars. Sinds 2010 ben ik aangesteld als instructeur voor het Gilde en een tiental jaar docent voor het Gilde afdeling Limburg. Naast de opleiding in Nederland en mijn diploma als vrijwillige molenaar van De Hollandsche Molen heb ik ook het diploma van Levende Molens Vlaanderen. Hierdoor kom ik zowel op Nederlandse als Belgische molens.

Nu ben ik heel blij met het artikel en de reacties over de krui- en bezetketting. Ik pleit al langer om de kettingen te gebruiken waar ze voor bestemd zijn, namelijk de kruiketting om te kruien en de bezetketting om de kap bezet te houden. De kap van een bovenkruier wil tijdens het werken (malen, bemalen, pellen, enz.) ruimend omgaan.

Debat

In onze streek, de grensstreek Nederlands – Belgisch Limburg, kom ik wel eens op molens, vooral dan aan Belgische zijde, waar de kruiketting stevast krimpend gelegd wordt ook tijdens het malen. Daarover heb ik al meermaals met mijn Belgische collega's gedebatteerd. Ik haal dan het argument aan van noordelijk voorbijtrekkende depressies, zoals dat in onze basiscursus staat maar ook in de cursus van Levende Molens wordt benadrukt. Zelf vind ik dit een zwakke argumentatie, want als we een zuidelijke passage hebben zou een krimpende kruiketting wel mogen. Beter zou men niet over voorbijtrekkende depressies spreken, want de kruiketting behoort op een werkende molen gewoon ruimend te liggen en de bezetketting krimpend. Hun argumentatie is dan weer dat dit hen zo is aangeleerd door hun voorgangers, vakmolenaars en vaak ouders van de huidige molenaars.

Ik wil hier graag een van hen aanhalen, namelijk Theo Keyers van de “Keyersmolen” in Molenbeersel vlak over de grens bij Stramproy

en vakmolenaar met de langste staat van dienst in België. Theo, nu een eind in de 80, is na het plotse overlijden van zijn vader op veertienjarige leeftijd als kostwinner van het gezin op de molen aan de slag gemoeten. Hij is een van die molenaars die er aan houden om de kruiketting steeds krimpend te leggen. Theo gaf mij mee, dat hij het al zijn hele carrière als molenaar zo doet. Hij heeft dat zo geleerd van zijn vader en van de vader van Theo en Jack Nijs die hem heeft bijgestaan toen hij plots als veertienjarige alleen kwam te staan. Ik ben dan hierover aan de praat geraakt met Jack Nijs van de “Nijs (Nijverheids)molen” in Stramproy (Weert). Jack en Theo Nijs waren destijds ook mijn instructeurs. Hier ben ik er dan ook achter gekomen waarom deze vakmolenaars, zoals ook hun vader Jaak Nijs, zo handelde.

Zwakke schakel

Deze vakmolenaars maalden het liefst bij vrij krachtige tot krachtige wind met een behoorlijke zeilvoering. Ze maalden dan een eind onder de wind (krimpend ten opzichte van de heersende wind) en zo konden ze de ganse dag door veevoer malen en een behoorlijke productie maken. Dit verklaart nu niet zo direct de ligging van de kruiketting, maar wanneer de

wind in de loop van de dag toch nog behoorlijk in kracht zou toenemen en het niet meer verantwoord was om de vang te presenteren, dan konden ze met enkele draaien aan het kruiwiel zodanig onder de wind komen, dat het toerental terug liep en ze wel veilig konden vangen. Dit noemden ze dan “Ik ben het Heertje”. Een andere uitdrukking was: “We moeten het gevaar ook niet nalopen” dus niet kruien naar de wind toe.

Zelf zou ik dit nooit doen, want zo moet de kruiketting de taak van de bezetketting overnemen: het bezet houden van de kap door de zwakke borging via een pen, pal of kettinkje (de zwakste schakel in geheel). Lost of breekt de borging om een of andere reden, dan rolt de ketting af en gaat de kap en de staart ruimend op de loop. Dit kan behoorlijk snel gaan (eigen ervaring!!) en is gevaarlijk voor de molen en de molenaar als die toevallig op de belt of de stelling staat.

Tweede bezetketting

Op de Nijsmolen is dit opgelost door een tweede bezetketting te gebruiken die dan samen met de kruiketting krimpend ligt. Ik maak hier graag de vergelijking met een binnenkruier met een kruireep, bezetketting en een doodketting. De vergelijking gaat wel niet helemaal op, want in de binnenkruier werkt men voor in de kap, terwijl een staartkruier achter de kap werkt: in spiegelbeeld dus.

Aan mijn molenaars-in-opleiding herhaal ik steeds : “Een ervaren vakmolenaar kan een verantwoord risico nemen, maar voor een vrijwillige molenaar is zelfs het kleinste risico onverantwoord”.

Mijn besluit is dan ook: leg je de kruiketting toch krimpend, om welke reden dan ook, gebruik dan een tweede bezetketting ter ondersteuning van de kruiketting.

Harry Wijnants, vrijwillige molenaar

Het rukje aan het vangtouw

Met interesse heb ik de artikelen gelezen over het onderwerp 'Veiligheid' én het artikel over 'Praktijk en theorie' in "Gildebrief" van december 2014. Bijna maandelijks krijg ik één of meerdere molenaars-in-opleiding op bezoek op 'mijn' molen, de Buitenmolen in Zevenaar. Ze komen als groep of individueel, al dan niet begeleid door een instructeur.

Ik probeer dan altijd een paar zaken onder de aandacht te brengen: de historie van de torenmolen, schiemanswerk, het leggen van de kettingen aan het wiekenkruis en een vast onderdeel..... het lichten van de vang. Mèt het beroemde (beruchte) rukje aan het vangtouw om er zogenaamd zeker van te zijn dat de vang goed 'in de haak' ligt. Tot afgrijzen van de begeleidende instructeur betoog ik dan dat juist levensgevaarlijk kan zijn, omdat dan de vangbalk óp in plaats van ín de haak kan komen!

Tot driemaal toe heb ik in mijn korte carrière van 31 jaar als molenaar meegemaakt, dat dat afsluitende rukje helemaal verkeerd kan uitpakken..... en dat de balk 'op de punt' van de haak lag. Gelukkig is het in alle drie geval-

len goed afgelopen! Op twee molens waar ik op een bezoek was, zag ik dat de vangbalk 'op de punt' van de haak lag; ik heb beide keren ervoor gezorgd dat het in orde kwam.... Totdat het mij op mijn eigen molen overkwam, zo'n 20 jaar geleden! Ik schrok me wild!

Ik werd er door een ervaren collega van een naburige molen op gewezen dat je die handeling ('het rukje') achterwege moet laten als je weet dat dat bij jouw eigen molen niet nodig is. Dat tracht ik sindsdien elke molenaar-in-opleiding mee te geven. Elke keer weer laat ik het bewijs zien. Mijn collega doet dat op zijn molen ook, ik op mijn manier en hij, nog overtuigender, op zijn manier! Steeds is iedereen overtuigd: doe het niet als het niet nodig is!

Echter: instructeurs, gilde, molenaars en examinatoren willen blijkbaar anders zien. Bij het examen moet je wél dat laatste rukje uitvoeren! Dus mijn collega en ik vloeken in de kerk, al ja-ren-lang! En terwijl elke keer weer de molenaar in opleiding overtuigd is.... blijft men 'het rukje' uitvoeren, omdat het nou eenmaal met het examen zo moet!

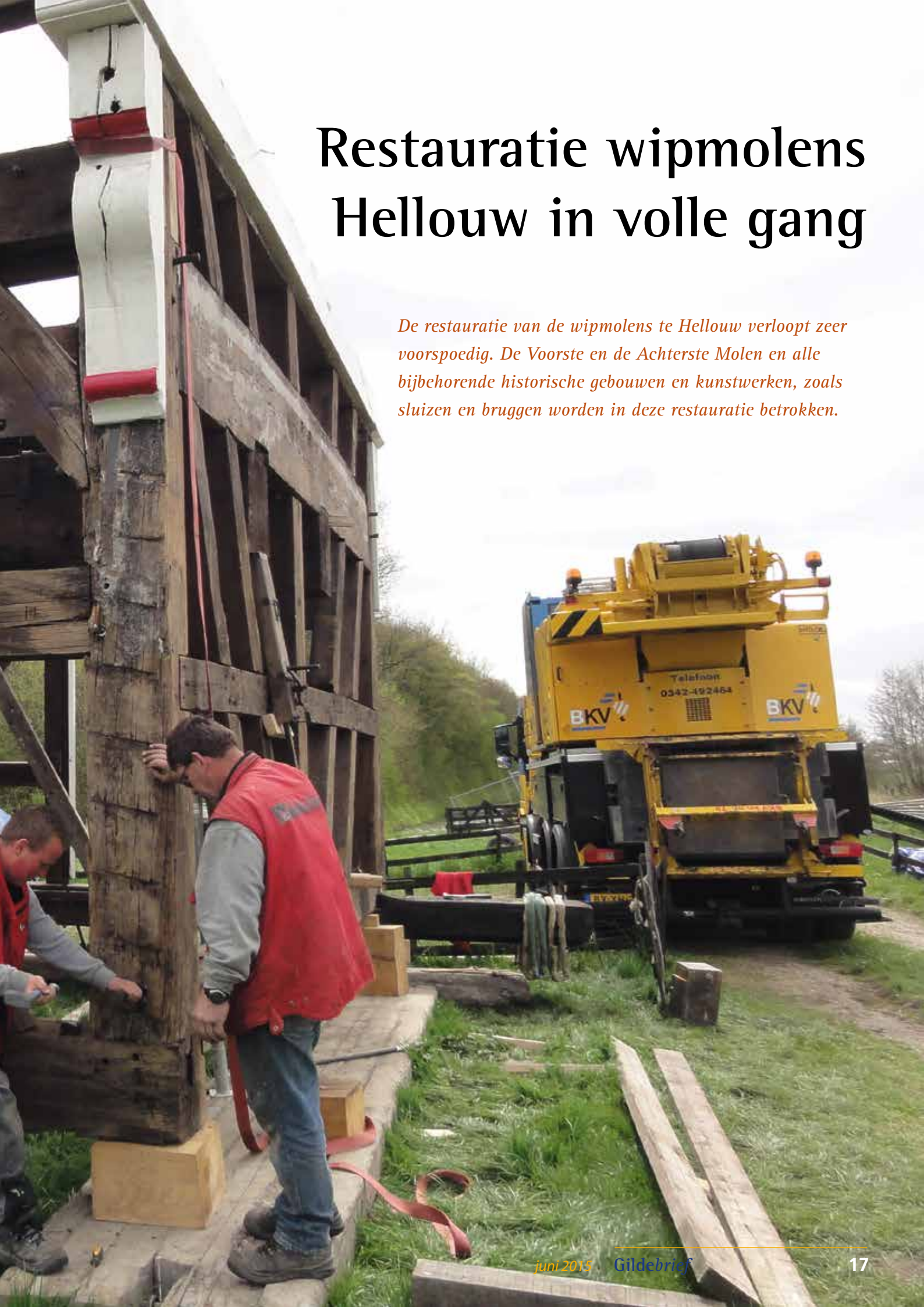
Dit lijkt mij een mooi onderwerp voor een volgend nummer en een interessant discussiepunt voor de opleidingscommissies, instructeurs en examinatoren.

Henk Venhorst

Restauratie wipmolens Hellouw in volle gang

De restauratie van de wipmolens te Hellouw verloopt zeer voorspoedig. De Voorste en de Achterste Molen en alle bijbehorende historische gebouwen en kunstwerken, zoals sluizen en bruggen worden in deze restauratie betrokken.

Op dezelfde plaats werden de eerste Hellouwse molens in de vijftiende eeuw gebouwd. Nadat al in 1574 de eerste molens door kruie ijs zijn verwoest, zijn de huidige molens in 1864 gebouwd en zijn deze nu toe aan een restauratie. Hiermee wordt een belangrijk cultuurhistorisch monument van de dorpspolder Hellouw, als onderdeel van het voormalige polderdistrict Tielerwaard, in ere hersteld. Na de restauratie wordt in de Achterste Molen een bezoekerscentrum gevestigd, waarbij alle informatie over de molens en het waterbeheer, nu en in het verleden, zichtbaar wordt gemaakt. Molenmakersbedrijf Berkhof uit Zwarteboek pakt deze grote klus deskundig en voortvarend aan. De afgelopen winterperiode zijn de werkzaamheden gewoon doorgegaan. Het bovenhuis van de Achterste Molen (langs de A15) is volledig gedemonteerd en vervoerd naar de werkplaats. Hier zijn alle onderdelen gerestaureerd, waarbij zoveel mogelijk gebruik is gemaakt van de oorspronkelijke materialen uit 1864.

Toelichting restauratiewerk

De ondertoren is inmiddels hersteld. Deze ondertoren bestaat uit een stenen onderbouw met hierop een toren van dikke eiken balken. De overgang van steen naar hout (het ondertafelement) was voor de helft aangetast en is nu vervangen. Ook enkele opgaande balken van de ondertoren zijn deels vervangen. Sommige balken waren voor de helft ingerot! Balken in het bovenhuis van de Achterste Molen zijn door de tand des tijds soms gedeeltelijk ingerot of deels zelfs al gebroken. Hierdoor heeft het bovenhuis zijn stabiliteit verloren en is niet meer in staat de benodigde krachten over te brengen. Herstel vindt plaats met gebruik van de oorspronkelijke materialen. Als de balken te veel zijn aangetast

vindt herstel plaats met kunsthars in de kleur van het gebruikte hout. De balken zijn met zogenaamde pen en gat verbindingen in en aan elkaar gemaakt. Waar dit nodig is, worden die ook weer opnieuw aangebracht. Het monteren van het bovenhuis gebeurt op een werkvloer vlak bij de molen. Na het aanbrengen van alle verbindingen en verankeringen wordt het bovenhuis met een kraan op de ondertoren van de molen geplaatst.

Planning werkzaamheden

Onlangs is gestart met het restaureren van de bakhuizen. Binnenkort worden de bruggen en de sluizen hersteld. Deze werkzaamheden bestaan hoofdzakelijk uit het herstellen van het metselwerk en het vernieuwen/vervangen van kozijnen en deuren. Vanaf half mei is de andere molen, de Voorste Hellouwse Molen, aan de beurt om gerestaureerd te worden. Deze molen is wel in een wat betere staat van onderhoud. Maar ook hier zijn er diverse herstelwerkzaamheden, bijvoorbeeld het deels vervangen van een aantal balken in het bovenhuis. Bij deze molen wordt ook het bakhuis en een sluis gerestaureerd. Aannemer Berkhof zal het totale restauratiewerk voor 1 augustus van dit jaar afronden.

Het bezoekerscentrum

De Achterste Molen wordt na de restauratie niet meer bewoond: de molen wordt ingericht als bezoekerscentrum. Deze molen wordt vanaf juni van binnen volledig in de oorspronkelijke staat gebracht. Een werkgroep bestaande uit vrijwillige molenaars onder leiding van een deskundige maakt een plan voor de inrichting. Het bezoekerscentrum wordt in ieder geval ook ingericht met moderne communicatiemiddelen zoals een presentatie met beeld en geluid. Deze

molen wordt ook voorzien van een moderne en duurzame verwarmingsinstallatie. Verder zal ook aandacht besteed worden aan het opwekken van stroom met de molen zelf.

Wonen bij een molen

Nabij de Achterste Molen, aan de rand van het aangrenzende bos, is een bouwperceel beschikbaar. Hiervoor is het bestemmingsplan aangepast. Daar kan een nieuwe woning in één bouwlaag worden gebouwd. Deze woning heeft een vloeroppervlak van 135 vierkante meter en komt in de plaats van de molenwoning. De molenstichting wil dit perceel in erfpacht uitgeven voor een toekomstige bouwer.

Inlichtingen hierover kunnen ingewonnen worden bij de secretaris van de molenstichting, Jan van Rijnsbergen, telefoon: 06 - 515 222 72.

Zie verder onze website www.molensrivierengebied.nl

Praktijk & Theorie: het weer

Deze aflevering gaat over het weer, een veelbesproken onderwerp bij de koffie en aan de bar, maar veel leerling-molenaars beschouwen dit als het lastigste onderwerp bij het (toelatings-) examen. Dit artikel is bedoeld als een handreiking bij het bestuderen en leren waarnemen van het weer. In de hoop dat het je helpt bij je opleiding en je voorbereiding voor het examen. Voor alle duidelijkheid: het is geen mini-cursus weerkunde. Lang niet alles zal dus worden besproken. En daar is de redacteur van de Gildebrieff dan weer blij mee, want de reacties uit het veld op deze rubriek blijken voor extra kopij te zorgen. Dus, voor wie het niet laten kan: laat de bui maar komen!

Examen

De exameneisen leggen vast: de molenaar

- kan de weersverwachting voor de korte termijn bepalen (vijf minuten - drie uur) (exameneis 17)
- kan de windkracht inschatten en de windrichting bepalen (exameneis 18)
- kan bepalen of de weersomstandigheden geschikt zijn om de molen te laten draaien (exameneis 19)
- kan veilig en doelmatig handelend optreden als zich veranderingen in het weer aftekenen (exameneis 20)

Dit is in een notendop wat een vrijwillig molenaar moet kunnen:

bepalen of je bij deze weersomstandigheden kunt (blijven) draaien en je aanpassen aan wat het weer doet.

Er wordt dus geen gedetailleerde kennis opgesomd, maar je hebt er wel enige kennis voor nodig.

Weten en kijken

De hedendaagse mens is zijn gevoel voor het weer kwijtgeraakt. We leven veel binnen en de radio schotelt ons regelmatig een summier weerbericht voor. We maken volop gebruik van alle moderne, hedendaagse hulpmiddelen maar die kennen ook hun beperkingen. Wil je zelf weer meer oog krijgen voor het weer en wat boven je hoofd gebeurt, dan moet je kijken, kijken en nog eens kijken. Niet teveel op een

schermpje, maar vooral naar de lucht.

Bij het leren kennen van het weer gaat het voor molenaars globaal om twee dingen: het hebben van enige achtergrondkennis én het leren waarnemen van het weer.

Beide zijn nodig: in je lesboek staat niet of die grote wolk boven je hoofd misschien wind met zich meebrengt. Maar naar de lucht gaan kijken terwijl je niet weet waarop je moet letten helpt je ook niet veel verder.

Enige achtergrondkennis is dus nodig. Die kun je gewoon uit een boek leren. En daarop hoeft ook niemand te zakken.

Leren waarnemen van het weer is veel lastiger. Dan moet je je kennis koppelen aan wat je ziet in de lucht en dan proberen te verklaren wat er gebeurt. Daarvoor is die twee à drie jaar dat je met je opleiding bezig bent te kort. Daarom helpt het beslist, als je niet alleen zaterdags vanaf de molenwerf de lucht observeert maar ook als je elke dag, onderweg of thuis, op het weer let. Zo gaat je gevoel voor weer groeien!

Theorie

We maken voor de theo-

rie-onderwerpen een selectie op grond van de volgende beweringen:

A. Ons weer wordt 'gemaakt' door hoge- en lagedruksystemen.

B. Wolken zijn de belangrijkste boodschappers van het weer.

Je moet een globaal beeld kunnen vormen van de op dat moment bestaande toestand van de atmosfeer in onze omgeving én iets van wolken weten.

Dat betekent:

- je moet een weerkaart enigszins kunnen 'lezen'
- je moet de belangrijkste kenmerken van hoge- en lagedrukgebieden kennen, inclusief fronten en de bijbehorende weersverschijnselen
- je moet de belangrijkste soorten wolken kennen, evenals de omstandigheden, waaronder ze vaak voorkomen
- je moet een aantal specifieke weerkundige begrippen en verschijnselen kennen.

Weerkaarten

Diverse weerkaarten zijn via het internet beschikbaar. Zoek naar kaarten die zo veel mogelijk laten zien van het weer in onze omgeving. Let altijd op de tijd van de weerkaart: geeft deze de actuele situatie weer ('analyse') of is het een verwachting ('forecast', 'prognosis'). De gangbare symbolen en letters op een weerkaart moet je kunnen verklaren. Een kaart bevat ook informatie, die je er zelf uit kunt afleiden: isobaren zeggen bijvoorbeeld iets over de wind. Door enkele kaarten naast elkaar te leggen kun je informatie krijgen over verplaatsingen en veranderingen van weersystemen. Naast weerkaarten zijn er ook aparte kaarten voor wind en bliksem. Deze laatste geeft uiteraard alleen actuele informatie.

KNMI-Hirland weerkaarten: ga naar www.knmi.nl, klik op 'Verwachtingen' en kies 'Weerkaarten komende 3 dagen'.

KNMI Guidance: geeft een actuele toelichting op de modellen door een meteoroloog.

Ga naar www.knmi.nl, klik op 'Verwachtingen' en kies 'Verwachtingen in meer detail > Beoordeling modellen algemeen'.

Andere sites: www.weerplaza.nl; www.wetterzentrale.de; www.wetter3.de; www.weathercharts.org; www.sat24.com;

Druksystemen

We kennen hoge- en lagedruksystemen: die 'maken' ons weer. Bij lagedruksystemen (depressies) tref je warmte- en koudefronten aan. Soms zijn er occlusies en/of troggen. Bij deze systemen horen kenmerkende weerkundige verschijnselen, zoals bepaalde soorten bewolking, verschillende vormen van neerslag, (verandering van) luchtdruk, windkracht, windrichting en temperatuur. Als een dergelijk systeem langs of over je heen trekt, doen zich veranderingen in de atmosfeer voor. Deze moet je kunnen beschrijven. Daarbij is voor de molenaar vooral van belang of en hoe de windrichting en de windkracht veranderen. En of er kans is op heftige buien.

Wolken

Wolken zijn de belangrijkste boodschappers van het weer, omdat ze vaak karakteristiek zijn voor een bepaalde weersgesteldheid. Ze geven ons daarom veel informatie over wat er in de atmosfeer gebeurt. Verandering van de bewolking is een betrouwbare voorbode van weersverbeteringen of weersverslechtingen. Wie dit verband leert kennen, kan steeds beter inschatten wat hem of haar op korte of op iets langere termijn te wachten staat.

Het is verder belangrijk, dat je weet hoe de luchtstromen (wind) in en rond een grote wolk lopen. Als een dergelijke wolk namelijk het buienstadium bereikt, kan dit voor veel wind(stoten) en neerslag zorgen: belangrijk om te herkennen dus.

Weerkundige begrippen

Een aantal begrippen is nodig om het weer beter te leren 'begrijpen', zoals straalstroom, luchtdruk, hoe verplaatst lucht zich ('wind'), het ontstaan of verdwijnen van wolken, de ontwikkeling van een buienwolk, onweer, soorten neerslag, ruimen en krimpen, dagelijkse gang, zeewind.

Lokale weersverschijnselen

Er zijn enkele weersverschijnselen die vaak lokaal of in een beperkt

gebied optreden. De locatie is echter niet goed te voorspellen. In de weerberichten worden ze meestal niet óf alleen in algemene zin aangekondigd.

Buien

Een zich ontwikkelende zware bui zal de heersende wind tijdelijk doen veranderen. Dit is een lokaal verschijnsel, alleen rondom die bui. Je dient te weten hoe de ontwikkeling van een bui verloopt en daarmee de stroming van de wind in en om de bui. Aan de hand van de trekrichting en de (geschatte!) zwaarte van de bui moet je dan inschatten wat de wind rond jouw molen gaat doen en of jij als molenaar maatregelen moet nemen. Leer buien goed inschatten: niet elk naderend donker wolkje geeft aanleiding de molen geheel af te zeilen, vast te leggen en de bliksemafleider te bevestigen. Ter geruststelling: windstoten treden pas op als een bui gaat uitregenen, niet eerder! Maar dat moment moet je dan wel weer kunnen bepalen. En – nog maar eens genoemd – regen is wat anders dan buien: ken de verschillen!

Onweer

Er zijn verschillende soorten onweer met elk hun eigen ontwikkeling en hun eigen kenmerken. Die moet je kennen. (Kans op) onweer wordt doorgaans wel aangekondigd in de weerberichten, maar onweer is vaak een lokaal verschijnsel. Wáár onweer optreedt, valt vooraf moeilijk aan te geven. Je moet dus zelf opletten, zodat je naderend onweer tijdig herkent. Het verschijnen van karakteristieke soorten bewolking (altocumulus focus en altocumulus castellanus) geeft je soms aanwijzingen. Tijdig herkennen is belangrijk, omdat onweer soms onverwacht snel blijkt te naderen. Het gevaar zit vooral in de ontladingen en de windstoten. En bij naderend warmte-onweer sta je hoogst waarschijnlijk met vier volle zeilen.....

Zeewind

Het optreden van zeewind wordt meestal niet genoemd in weersverwachtingen. Je zult dit verschijnsel dus zelf moeten (her)kennen, anders begrijp je niet wat er gebeurt. Dat geldt niet alleen voor molenaars pal achter de duinen! De invloed van zeewind gaat veel verder! Zeewind moet je overigens niet verwarren met de dagelijkse gang van de wind.

Praktijk

Om je te trainen in het waarnemen van het weer zou je onderstaande stappen kunnen volgen.

1. Verzamel vooraf informatie

Gebruik hiervoor weerkaarten en weerberichten. Neem een 'analyse'-kaart voor de feitelijke situatie en gebruik 'prognose'-kaarten voor een verwachting (zie punt 2).

Buienradar is in deze fase niet bruikbaar, omdat die voornamelijk een prognose op korte termijn geeft. Ook kan een buienradar niet achter de horizon kijken.

2. Maak een verwachting voor jouw locatie

Pas de informatie aan voor jouw locatie: ook in ons kleine land kunnen zich grote verschillen voordoen. Trekt een depressie bijvoorbeeld midden over ons land dan veroorzaakt dit heel verschillend weer in het noorden en het zuiden. Een uit het zuidwesten naderend front kan in Zeeland uren eerder overtrekken dan in Groningen.

Probeer ook in te schatten op welk tijdstip er veranderingen kunnen gaan optreden.

Belangrijk: benoem jouw verwachting in concrete waarnemingspunten! Bijvoorbeeld: 'ik verwacht toenemende bewolking, die-en-die wolkensoort(en), in de loop van de morgen ruimende en toenemende wind, na een regenzone een openbrekende lucht'. Maak het vooral zo concreet mogelijk: je gaat dan gerichter observeren. Of het klopt, merk je achteraf wel en ernaast zitten is niet erg: dat hoort bij het oefenen. Van fouten leer je veel!

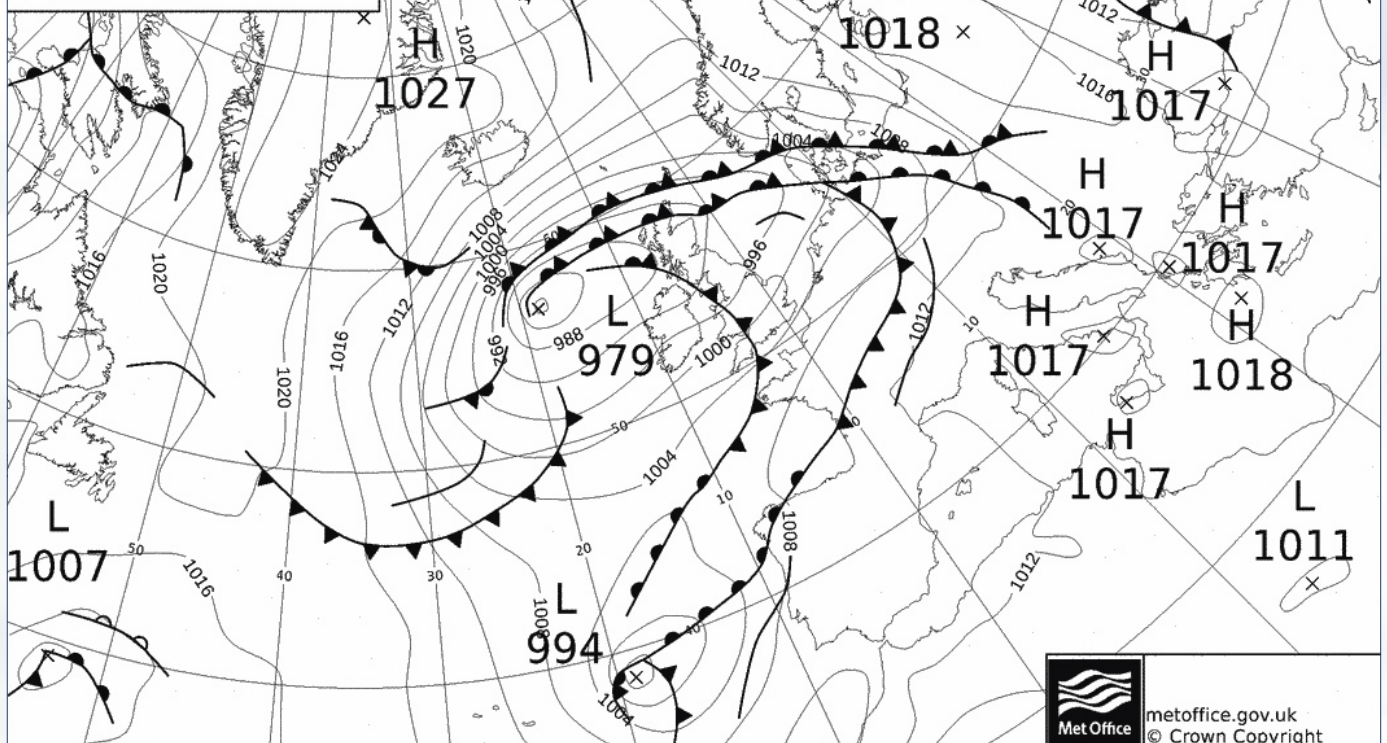
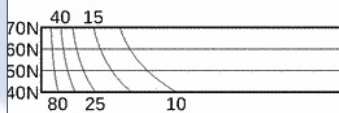
3. Kijk of gaat gebeuren wat je verwacht hebt

Gewapend met je concrete waarnemingspunten ga je de atmosfeer bekijken. Doe dat vaak, bijvoorbeeld elk half uur. Noteer iedere keer puntsgewijs je waarnemingen:

- **bewolking:** let op (verandering van) de soort bewolking. Let ook op de (soms verschillende!) trekrichting van lagere en hogere bewolking: dit kondigt een naderende verandering van windrichting aan
- **luchtdruk:** noteer regelmatig de barometerstanden. Een naderende depressie laat de luchtdruk dalen. Hoe sneller de luchtdruk daalt des te gevaarlijker
- **wind:** let op verandering van de windrichting en/of de windkracht

Analysis chart valid 00 UTC MON 04 MAY 2015

Geostrophic wind scale
in kt for 4.0 hPa intervalsmetoffice.gov.uk
© Crown Copyright

- **temperatuur:** frontpassages gaan gepaard met temperatuurverschillen. Soms zijn die aanzienlijk, maar soms ook gering.

Kijk zeker ook naar de horizon: daar tekenen zich vaak de veranderingen het eerst af: openbreken, dichttrekken, andere bewolking, kleur van de bewolking, neerslag enz.

Om het je gemakkelijk te maken: in het logboek zit een weerobservatie-formulier (L4)

Dit kun je downloaden vanaf de Gildewebsite: kies – na inloggen – Mijn GVM > Documenten > Vereniging > Logboek (in Zipformaat).

4. *Evalueer achteraf je eigen verwachting*

Wat kwam overeen met je eigen verwachting? Kwam de verandering vroeger of later? Of helemaal niet? Wat had je niet voorzien? Kun je daar een verklaring voor bedenken? Gebruik hierbij ook een weerkaart (analyse) van een tijdstip dat zoveel mogelijk overeenstemt met jouw waarnemingen.

Dit lijkt een uitgebreid verhaal, maar besteed hieraan in het begin voldoende tijd. Laat je niet ontmoedigen door het feit, dat je aanvankelijk als 'weerman' nog weinig ziet. Naarmate je er meer ervaring mee krijgt, gaat het steeds gemakkelijker en dan heb je aan 'een half woord' genoeg. Na verloop van tijd kun je bij het bekijken van een weerkaart al vrij snel een globaal idee vormen van wat je verwachten kunt. Een weerbericht kan je dan prima helpen je verwachting concreter te maken ('... in de loop van de dag neemt de bewolking toe en gaat het

regenen, de wind draait naar het zuidwesten en de temperatuur stijgt tot...) Blijf – op je molen – regelmatig letten op veranderingen in de lucht. Die kun je dan in je eigen verwachte weerbeeld inpassen. En als je dan toch je smart phone wilt gebruiken: kijk niet alleen op het schermje maar probeer vooral een relatie te leggen tussen die digitale informatie en dat wat jij om je heen ziet. Anders leer je er weinig van.

'Andersom' oefenen is ook leerzaam: volg op een gewone werkdag vanaf je werkplek eens globaal het weer en onthoud de belangrijkste verschijnselen. Bijvoorbeeld: 's morgens buien, maar rond de middag klaarde het ineens op en ruimde de wind...' Pak er dan 's avonds een actuele weerkaart bij en kijk of en hoe jouw waarnemingen daar bij aansluiten.

Basis cursus

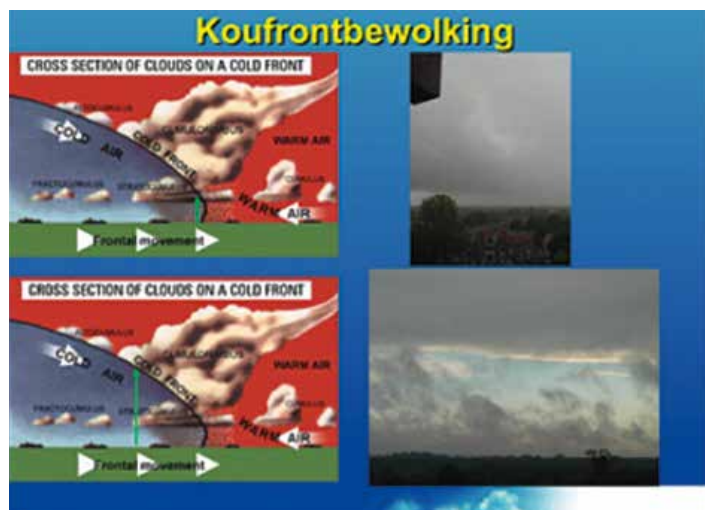
De basis cursus biedt in Hoofdstuk 8 informatie over het weer. Deze informatie is nog goed bruikbaar. Dit hoofdstuk is echter wel aan herziening en aanvulling toe en de plannen daarvoor zijn in de uitvoeringsfase. Het kan echter geen kwaad daarnaast ook eens een eenvoudig boekje over het weer of de wolken te raadplegen. Ook de moderne media leveren veel informatie op, die je goed kunt gebruiken om het weer beter te leren kennen.

L.E.Raar

le könt better 'n betke begriep'n as völ nich begriep'n.

Wolk, water, windvlaag

Wat gaat de wind doen en op welke wolken moet ik letten? Zelfs op een zomerse dag met mooi weer moet een molenaar zich deze vraag een aantal keren stellen. In Haastrecht zes avonden luisteren naar de cursus “Molenaars en het weer” van meteoroloog David Henneveld helpt je een eind op weg.

De productgerichte (meel, planken, enz.) molenaar is niet gauw tevreden: er moet een stevige wind staan, niet te vlagerig en de wind moet ook niet te vaak gaan krimpen of ruimen. En verder liever ook geen andere verrassingen. Terwijl de vrijwillige molenaar op een poldermolen het meestal juist aardig vindt, dat er af en toe gezwich en gekruid moet worden. De ene molenaar is de andere niet, maar in alle gevallen betekent dit wel dat je een beetje kijk op de zaak moet hebben. Alleen: Waar moet je nu echt op letten?

Zelf doen

Zoals het doorgaans is: ogenschijnlijk is er op de molenwerf niets aan de hand. Je hebt de weervoorspelling bij je op je app. Dan is je batterij plotseling leeg en gaat je molen aan de haal. Dezelfde onbezonnen rust heeft de zeezeiler met alle elektronische navigatieapparatuur. Maar een poosje geleden was het raak: een zeer ervaren navigator stuurde een schip midden op de Indische oceaan op de klippen.

De lesstof erin stampen en luisteren naar sterke verhalen over het weer zijn een

goed begin. Een tijd lang systematisch weerobservaties noteren geeft al verbetering. Maar je leert pas echt veel op een moment dat je een ongeluk schrikt. Bijvoorbeeld van een nog onzichtbare bui die plotseling een “puist” wind naar je toe

blaast (of bij je wegtrekt!) van een kant die je totaal niet verwacht. Dan besef je dat de aandacht intussen weer was verslapt: het weer was er weer “bij gaan horen”, in plaats van centraal in je denken en handelen te staan.

Kijken

Voor een deel heeft dit waarschijnlijk te maken met de soms moeilijke inzichtelijkheid van het weer. Een grijze donkere lucht tijdens een mooi winderig maalweertje lijkt een ratjetoe van veronderstellingen op te leveren en dan ga je toch even wat anders doen. David Henneveld vond hiervoor een goede en leerzame oplossing: dwarsdoorsneden van de bewolking in een naderend front paarsgewijs laten zien met foto's van “wat er op je afkomt”. Op de afbeelding hieronder zijn de foto's gemaakt bij de groene pijl. Op de bovenste foto kijk je tegen een bui aan en op de onderste tegen (relatief) droge, koude lucht achter het front – en dan zie je weer een mooie blauwe lucht.

Verder krijg je op de cursus een overvloed aan informatie over vooruit leren kijken naar wat de wolken vertellen, neerslagsoorten, wat

ijskristallen zijn, hoe regendruppels ontstaan, de dagelijkse gang van het weer, onweervoorspellers en vooral het meestal repeterende spel van de weersystemen. Ook dat inzicht vergroot de voorspelbaarheid van het weer. Deze cursus en de theorielessen over het weer in Maassluis vullen elkaar goed aan en we hebben zo een mooie weeropleiding met integratie van moderne technieken en bronnen bij weerobservatie.

De cursus is erg pragmatisch: naast theorie biedt de cursus handvatten voor de moderne vrijwillige molenaar en is ook goed toegankelijk voor leerling en gediplomeerd molenaar. Dit draagt bij aan de kennis van de gediplomeerde molenaar en bevordert dus ook kennis en weerkunde van de opleider/instructeur: degene die kennis overdraagt. De cursus werd afgesloten met een toets. De lesstof van de cursus werd via het internet toegestuurd naar hen die de cursus hebben gevolgd.

Grote belangstelling

Meer dan 90 deelnemers, zowel leerlingen, (ervaren) molenaars als instructeurs en stage-molenaars afkomstig uit 6 provincies hebben in Haastrecht de weercursus gevolgd. Er waren 6 cursusavonden onder leiding van David Henneveld, een ervaren beroeps-meteoroloog. De cursus is betaald door het Gildebestuur in het kader van speciale activiteiten op verdiepingsgebieden. Het lag daarom voor de hand om alle GVM-leden uit te nodigen. Een soortgelijke weercursus is in Utrecht al eerder gegeven, maar ditmaal is het een gezamenlijke activiteit van de afdelingen Utrecht en Zuid-Holland van het GVM. Een andere afdeling heeft ook al geïnformeerd naar de mogelijkheid deze cursus aan te bieden aan de leden.

Jaap ten Broek en Sander de Koning

Ambacht van snuifreder erkent als immaterieel erfgoed

Het ambacht van snuifreder is erkend als immaterieel erfgoed en is geplaatst op de Nationale Inventaris Immaterieel Cultureel Erfgoed in Nederland. Stichting "De Kralingse Snuif en Specerijen Compagnie De Ster en De Lelie" dienden een voordracht in voor plaatsing op deze lijst. Zeven vrijwilligers zorgen voor het levend houden van de ambachtelijke bereiding van snuiftabak. Met de plaatsing willen ze de zichtbaarheid van het ambacht vergroten en de kennis en technieken van de snuifproductie actief doorgeven aan volgende generaties.

Het maken van snuif

Een snuifreder produceert snuiftabak: een zeer fijn gemalen en gedroogde tabak. Daaraan zijn kruiden toegevoegd en het wordt niet gerookt, maar gesnoven. De snuif wordt op traditionele wijze geproduceerd in de specerijen- en snuifmolens De Ster en De Lelie aan de Kralingse Plas in Rotterdam. Dit zijn de enige molens in Nederland waar nog op ambachtelijke manier snuiftabak geproduceerd wordt door een snuifreder.

De snuifreder stript eerst de tabaksbladeren en overgiet ze vervolgens met een saus. Dat is belangrijk voor de fermentatie en het zorgt mede voor de geur van de snuif. Zout, potas, salmiak en suiker of stroop zijn veelgebruikte ingrediënten in de sauzen. De gesausde bladeren worden in porties in doeken gewikkeld en strak omwonden met touw. Dat wordt karotten trekken genoemd. Een paar weken later gebeurt dat opnieuw en na nog enkele weken volgt de volgende fase: het ficeleren. Het doek en het dikke touw worden vervangen door dun touw en de pakketten worden lange tijd opgeslagen. Na ten minste een half jaar worden de karotten verder verwerkt in de stampkuipen van de snuifmolen. De karotten worden heel fijn gehakt en gezeefd: de snuif is dan klaar voor gebruik.

Het verleden

In 1752 in Rotterdam verscheen de eerste fabriek waarin karotten werden verwerkt tot snuif. In de eeuw daarna openden nog tientallen karottenfabrieken daar hun deuren. Langzaam verdwenen deze uit het straatbeeld door het veranderende tabaksgebruik: in Nederland gingen men sigaretten en sigaren roken. Alleen het gebouw van het karottenfabriekje bij De Ster en De Lelie is nog bewaard gebleven.

Het heden

De Nederlandse markt mag dan zijn gekrompen, internationaal doet de Rotterdamse snuif het goed. Zo werd door Duitse snuifconsumenten de "Chococrèmesnuif" van onze stichting verkozen tot de beste snuif van 2014. Dit is slechts een van de achtentwintig soorten uit ons assortiment. Door het ontwikkelen van nieuwe recepten wil de Stichting het ambacht van snuifreder toekomst geven.

Erkend erfgoed

De Nationale Inventaris Immaterieel Cultureel Erfgoed in Nederland vloeit voort uit de ratificatie van het UNESCO Verdrag ter Bescherming van het Immaterieel Cultureel Erfgoed. Gemeenschappen kunnen zelf immaterieel erfgoed voordragen voor plaatsing op deze lijst. Het Nederlands Centrum voor Volkscultuur en Immaterieel Erfgoed (VIE) coördineert de samenstelling van de nationale inventaris. Onze voordracht werd gesteund door Het Historisch Genootschap Roterodamum, Het Erfgoedhuis Zuid-Holland en de Commissie Zuid-Holland van de Erfgoedvereniging Heemschut.

Op zaterdag 9 mei, Nationale molendag, kreeg dit heugelijke gebeuren z'n beslag door de ondertekening van het certificaat en de uitreiking van het schildje met logo door de bestuursvoorzitter van VIE, de heer Willem Bijleveld.

Jaap Bes
molenaar en snuifreder

Meer informatie op:
www.snuifmolens.nl
www.immaterieelerfgoed.nl

In Molinologie 43 staat een uitgebreid artikel over de productie van snuif geschreven door Jaap Bes.

“Zicht” op het gevlucht

Hebt u in uw molenaarshut ook geen zicht op het gevlucht? Dan hebben we mogelijk een oplossingsrichting voor u.

Ongemak

Op onze molen, Daams' Molen in Vaassen, is de molenaarshut twee zolders lager dan de stellingzolder en twee zolders hoger dan de begane grond. Als de zon wel schijnt zien we de schaduw van het gevlucht op de naast gelegen gebouwen en de bestrating. Als de zon niet schijnt hebben we daardoor tijdens koffiepauzes en lunches geen zicht op het gevlucht.

Daarom zochten we naar een eenvoudige oplossing voor dit ongemak.

Niet praktisch vonden we: een verplaatsbaar videosysteem of spiegels op naast gelegen gebouwen of het steenkoppel in het werk zetten voor een akoestisch signaal.

We zochten naar een signaal dat een aanwijzing gaf van de draaisnelheid van het gevlucht (het aantal enden). Een akoestisch signaal leek ons niet prettig, omdat je daar continu mee geconfronteerd wordt. Een lichtsignaal werkt beter, want dat merk je alleen op als je er naar kijkt.

Waar tap je dat signaal dan van af?

De mooiste en meest correcte bron is natuurlijk de bovenas. Maar als je daar een elektrisch signaal vanaf wilt halen, heb je in verband met de kruibare kap minimaal te maken met een dubbel uitgevoerd sleepcontact.

Het volgende aftappunt is de koningsspij. Technisch is dat heel goed mogelijk, maar kan daar een betrouwbaar signaal vanaf gehaald worden? Even snel redenerend moest dat kunnen. De overbrengingsverhouding van bovenas naar koningsspij was ongeveer 1:2. En als je dan per omwenteling van de koningsspij twee keer een signaal afgeeft, heb je per bovenas-omwenteling vier signalen. Dat is dus één signaal per end. En dat willen we toch?

Toch nog even narekenen

Het bovenwiel heeft 56 kammen en de bonkelaar 30. Dat geeft een overbrengingsverhouding van 1:1,87. Omgekeerd betekent dit, dat één omwenteling van de koningsspij 0,54 omwenteling van de bovenas is. Bij een halve omwenteling van de koningsspij (bij twee signalen per omwenteling) heeft de bovenas 0,27 omwenteling gemaakt (iets meer dan 1 end). In werkelijkheid betekent dit: 20 signaalpulsen = 21 enden, 40 pulsen = 43 enden, 60 pulsen = 64 enden en 80 pulsen = 86 enden. Dit geeft voor ons een heel betrouwbaar en werkbaar beeld. Dus dat zijn we dat gaan maken.

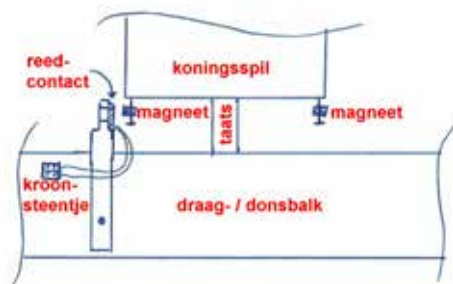
Wat heb je dan nodig?

Niet veel, namelijk een schakelaar(tje) bij de koningsspij die twee keer per omwenteling contact maakt, een lichtbron in de molenaarshut die van buitenaf geschakeld kan worden en een draad tussen de schakelaar en de lichtbron. Dit kan allemaal zwakstroom zijn.

Onze oplossing

Als schakelaar hebben we onderdelen van een oude draad-fiets-computer gebruikt. Aan de onderzijde van de koningsspij hebben we tegenover elkaar op twee spijkers twee spaakmagneetjes gemonteerd op exact gelijke afstand vanaf de taats. Op de draag- of donsbaak zit de sensor (reedcontact) die normaal op de voorvork van de fiets zit. Deze moet wel enigszins instelbaar zijn, zodat de magneetjes bij het draaien zeer dicht langs de sensor komen. De draden van deze sensor worden op een kroonsteentje aangesloten.

Een schets daarvan:

Er zijn natuurlijk ook heel andere oplossingen mogelijk. Als er maar twee keer per omwenteling geschakeld wordt.

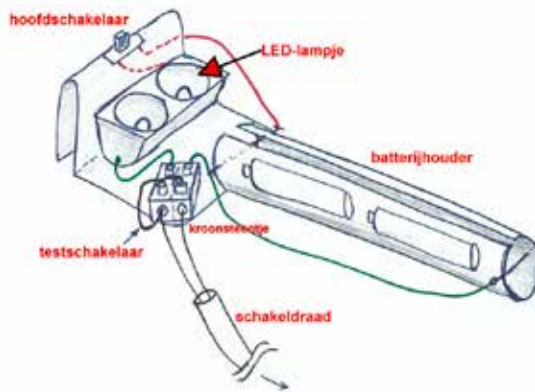
Voor de lichtbron in de molenaarshut hebben we restanten van een defecte zaklamp gebruikt. Door de zeer korte schakeltijd werken traditionele gloeidraadlampjes niet (goed). Daarom kan je het best LED-lampjes gebruiken. Deze lichtbron dient dan de volgende componenten te hebben:

- een batterij: bijv. 2 x penlight AA
- een hoofdschakelaar: dat kan de bestaande schakelaar van de zaklamp zijn, om het geheel uit te kunnen schakelen; dat kan nodig zijn als de molen is weggezet met precies een magneetje voor de sensor
- één of meer LED-lampjes
- een aansluitmogelijkheid van een externe schakelaar via een kroonsteentje: deze moet in serie gemonteerd worden met de hoofdschakelaar

Daarnaast is een testschakelaartje handig om te zien of alles nog werkt (of de batterij misschien leeg is). Dit kan heel eenvoudig een draadje bij het kroonsteentje zijn, waarmee je even kortsluiting maakt.

De behuizing van onze oude zaklantaarn was niet meer bruikbaar. Daarom hebben we van een stuk elektriciteitsbuis en de bruikbare onderdelen een nieuwe behuizing gemaakt. Het verdient niet de schoonheidsprijs, maar het werkt.

Een schets daarvan:

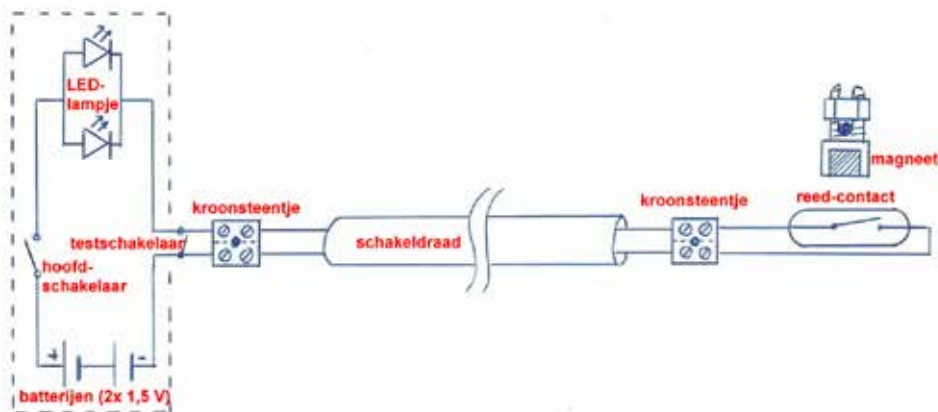

Sensor (reed-contact) en magneetje onder bij koningsspil

De verbinding tussen kroonsteentjes van de schakelaar en de lichtbron kan een 2-aderige schakeldraad (deurbeldraad) zijn. Als je een 4-aderige gebruikt, heb je de mogelijkheid om in de toekomst nog een verbinding tussen twee apparaten tot stand te brengen.

Onderstaand het schema:

Er zijn uiteraard tal van andere (deel-)oplossingen mogelijk. De één kan nog fraaier zijn dan de ander. Voorlopig zijn wij zeer tevreden met onze oplossing. De foutmarge is alleszins acceptabel. Het gaat niet om het exacte aantal enden, maar om zicht te hebben op het gedrag van het gevlucht. Misschien brengt onze uitwerking u op een idee.

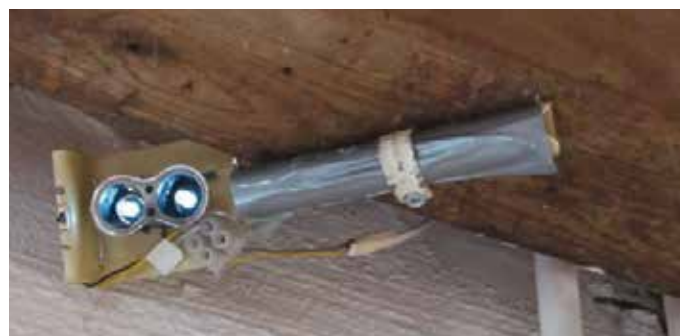
Voor vragen en opmerkingen kunt u ons altijd bereiken via:

Gerrit Gramser
gerrit.gramser@gmail.com

Signaallicht gemonteerd tegen zolderbalk; UIT

Signaallicht AAN. Sensor (reed-contact) en magneetje onder bij koningsspil

Wat het molenvirus niet teweeeg kan brengen

Inleiding

Na zo'n 55 jaar gezeild te hebben werd ik in 2007 besmet met het molenvirus. Gerrit Knol van de "Poldersche molen" in St. Antoniepolder in de Hoeksche Waard nam er de tijd voor om mij de hele molen (inclusief de kap) te laten zien. Op mijn vraag "Hoe wordt je nou eigenlijk molenaar?" verwees hij mij naar molen "De Hoop" in Maasdam waar Jan Eeland mij opving. Na in november 2010 het landelijk examen afgelegd te hebben kon al in januari korenmolen "Windlust" in mijn woonplaats Westmaas van Floris van Hoogstraten "overgenomen" worden. Ik begreep toen dat besmetting met het molenvirus een ernstige aandoening is en dat genezing bijna onmogelijk is. Er is geen weg terug meer.

Windlust

Het eerste jaar werd Windlust verkend door er elke zaterdag alleen "voor de prins" mee te draaien. Windlust was twee jaar daarvoor maalvaardig gerestaureerd en de bewoners

van ons dorp vonden het maar al te mooi dat onze molen zo vaak draaide, wat veel positieve reacties gaf. Dat gaf het idee om in elke briefbus binnen het dorp een flyer in de bus te doen met de suggestie, dat men voor een donatie van € 10,- per jaar "Vriend van WINDLUST" kon worden. Dat gaf veel reacties zodat we nu op zo'n 260 vrienden zitten. De gedachte is om met deze donaties de molen weer wat terug te brengen in de staat van vroeger. Zo zijn er twee projecten die lopen, te weten het terugrestaureren van een reguleur en het weer terugplaatsen van een operationeel tweede koppel stenen. Over het eerste project, de reguleur, gaat dit artikelje.

De reguleur

Sporenonderzoek in de molen wees uit dat er tenminste één en wellicht twee reguleurs op de maalzolder moeten hebben gezeten. Nu was de eerste vraag: hoe kunnen deze er uit hebben gezien? Windlust is in 1853 gebouwd

door de bekende molenmaker Dirk David van Dijk uit Piershil. Nu zijn er meerdere molens van deze molenmaker in de omgeving, dus onderzoek op andere molens lag voor de hand. Het bleek dat de reguleurs op molen "Landzigt" in Zuid Beijerland en die van "De Eersteling" in Hoofddorp veel op elkaar lijkten: ze zijn van dezelfde molenmaker. Hierdoor is aangenomen dat de verdwenen reguleur op Windlust er ook ongeveer zo uitgezien moet hebben. De reguleur is daarom min of meer een kopie van deze reguleurs waardoor het makkelijk was een maatschets te maken. Het houtwerk voor het maken van de reguleur was niet zo'n probleem. Er zijn altijd wel wat stukken hout in voorraad zodat dit werk vrij snel voor elkaar was.

Het gieten

Toen kwamen echter de problemen. Waar haal je twee gewichten van zo'n 11 kilo met een gat van 50 mm vandaan? Om een beetje origineel te kunnen werken moesten die na-

tuurlijk wel van gietijzer zijn. Gelukkig bleek op "Landzigt" nog een enkel gewicht te liggen dat als voorbeeld kon dienen. De tweede stap was het zoeken (op het internet) naar een ijzergieterij. Dat bleek al problematisch, want dit soort bedrijven is tegenwoordig niet echt dik gezaaid, zeker in het westen. Omdat we toch een weekje met vakantie naar de Achterhoek gingen, werd dit reguleurgewicht als voorbeeld meegenomen. We zijn de eerste de beste gieterij, Lovink Technocast in Terborg, binnengestapt en we hebben de 11 kilo gietijzer op de balie van de receptioniste gelegd met de vraag of het mogelijk was hier twee identieke kopieën van te gieten. Omdat het vakantietijd was, moest de receptioniste even moeite doen om de juiste persoon te pakken te krijgen. In de tussentijd werd een stoel aangeboden en kon er even rondgekeken worden. De eerste indruk was: dit lukt hier nooit. Het toch wel grote bedrijf straalde namelijk een enorme vakkundigheid uit van precisiegietwerk. En de vraag was of ze nu geïnteresseerd zouden zijn in zo'n kleine order???

Enthousiasme

Na een minuut of 10 was de juiste persoon gevonden en kon ik met het gietijzeren gewicht naar een kantoorje ergens op het bedrijf. Hier aangekomen bleek dit bemand te zijn door twee mannen in blauwe overalls, elk met een beeldscherm voor zich. Ik heb het hele verhaal aan de heren uitgelegd: waar we mee bezig waren, wat we wilden en wat we nodig hadden om de reguleur zo origineel mogelijk te maken en natuurlijk dat een en ander niet al te veel mocht kosten. Het moest immers betaald worden uit de donaties van de "Vrienden van WINDLUST". Naarmate de tijd vorderde werden de twee mannen steeds enthousiaster om dit klusje "even" te klaren. Ondertussen kwam er nog een derde man binnen en de drie heren begonnen onderling een discussie welke techniek ze zouden gaan gebruiken. Tijdens dat gesprek werd het duidelijk, dat datgene wat vroeger op school geleerd werd over ijzergieten in principe nog wel op gaat, maar dat er in detail toch wel wat veranderd is ("lost foam technology"?... nooit van gehoord!).

Probleem

Het duurste zou de houten mal zijn die gemaakt moest worden, aldus de heren. Welnu, laat die mal nou nog volgens dezelfde methode gemaakt kunnen worden als destijds

vroeger op school geleerd was en in dit geval ook nog eens zelf te doen. Dat spaarde weer een hoop geld uit. Kortom, een en ander zou best geregeld kunnen worden, ware het niet dat we nog even langs de afdeling "Custom Service" moesten. Daar zat een alleraardigste dame die ook mee ging denken tot de vraag kwam wat mijn BTW-nummer was. Oeps! Dat was er natuurlijk niet. Dat was een probleem, want het "kantoor" vroeg als eerste naar het BTW-nummer, aldus de Custom Service dame. Een van de mannen in overall die meegegaan was, was van mening dat dit project(je) niet zou mogen struikelen op het BTW-nummer. Kort en goed, de volgende week moest maar weer contact opgenomen worden, want dan zou de verantwoordelijke persoon inzake dit soort projecten weer terug zijn van vakantie.

Zo gezegd, zo gedaan. Inmiddels thuisgekomen, werden ook diverse andere ijzergieterijen per e-mail benaderd. Daarbij werd hetzelfde verhaal verteld (foto's erbij etc.) en gevraagd om een prijsindicatie af te geven. Er was een gieterij bij die € 250,- per gewicht vroeg, één van € 200,- per gewicht, één van € 150,- voor de twee gewichten en één had er gewoon geen zin in.

Appeltaart

Na een week of wat, een telefoontje en nog een e-mail, kwam tenslotte de prijs van gieterij Lovink Technocast uit Terborg binnen. En dit betrof een onverwachtse sponsoring uit de Achterhoek!!! Gezien het verhaal wilde zij de gewichten wel gieten voor een prijs van € 22,- per stuk!!!! U begrijpt de euforische stemming bij deze mededeling. Snel is een houten mal gemaakt en samen met een appeltaart van onze lokale warme bakker en een kaart met onze Windlust erop bij ons volgende bezoek aan de Achterhoek bij gieterij Lovink Technocast langs gebracht. Na een week of zes werden de twee gewichten thuis afgeleverd met een trailer van zo'n 14 meter lang. Dat was nog een probleem om die weer het dorp uit te krijgen.

De moraal van dit verhaal: Ga nooit op de eerste indruk af, want die was immers: "Dat lukt hier nooit". En is het niet geweldig dat er nog dit soort hightechbedrijven zijn die oog en oor hebben voor dit soort zaken en niet alleen aan euro's denken?

Smeden

Het draaiende gedeelte van de reguleur

was nu compleet. Nu kwam het volgende probleem: in de reguleur grijpt een ijzeren vork die aan een bedieningsstang zit welke vervolgens de pasbalk op en neer beweegt. Deze vork was natuurlijk makkelijk elektrisch te lassen, maar dat procedé kende men in 1853 nog niet. Dus als je het een beetje origineel wilt aanpakken, moet je "achter de vuren". Samen met Teun de Heus van het museum "Het Land van Strijen" is een prachtige vork gesmeed. Fantastisch leuk werk is dat, zeker als je, zoals ik, zo'n 52 jaar geleden voor het laatst op de ambachtschool achter een smidsvuur gestaan hebt. Het is jammer dat "molenaar zijn" zo veel tijd vraagt, anders zou ik daar elke zaterdag staan te smeden. Een geweldige ervaring was dat!

Afstellen

Inmiddels heeft de reguleur proefgedraaid en alles werkt mechanisch naar behoren. Het afstellen van de varianten (bepalen van hefboomafstanden en contra gewichten) vordert gestaag. Het is fantastisch te zien hoe snel de reguleur reageert op kleine variaties in windsnelheid. De kwaliteit van het meel wordt steeds constanter zonder de loper steeds te hoeven uitlichten of bij te houden. Naast het feit dat de reguleur nu terug gerestaureerd is, is het natuurlijk ook meegenomen dat hij echt zijn werk doet. En daar gaat het wel op lijken.

Het volgende project is het tweede koppel stenen weer operationeel maken. Veel onderdelen zijn al verzameld of gemaakt. Ook hier is er veel medewerking van anderen. Een oude kuip hebben we gekregen van Jan Eeland en ook hier is het zo dat molenmakers als Rob Batenburg en Wim Herrewijnen ongelooflijk behulpzaam zijn door hun kennis te delen en af en toe flinke stukken hout te doneren. Het is allemaal zeer bijzonder om mee te maken.

Om weer terug te keren naar het begin van dit artikel moet je inderdaad goed uitkijken met het molenvirus: het is niet te genezen, het breidt zich uit tot de molenziekte, maar dat is in dit geval niet zo erg. Mij hoeven ze niet te genezen!

Voor wie de reguleur wil zien werken, kan dit zien door de volgende website <https://nl-nl.facebook.com/Windlust> aan te klikken.

Ab Mulder

Vrijwillige molenaar Windlust te Westmaas

Koning Molenzellen

- Nieuwe zeilen
- Reparaties
- Touwwerk
- Smeermiddelen
- En meer

Sipke Koning
06-44003400

www.koning-molenzellen.nl

**Had u hier
uw advertentie
willen hebben?**

**Neem dan
contact op
met de
penningmeester.**

Zeilmakerij van Neerven bv

**MOLENZEILEN IN
WK77 BRUIN OF WIT,
MARLON BOLUS ROOD**

Driek van Erpstraat 1

5341 AK OSS

Tel. 0412-624028

Fax. 0412-627973

info@zeilmakerijvanneerven.nl

**DEGELIJKHEID EN
GEGARANDEERD DE
BESTE KWALITEIT !!**

MOLENSTEENMAKERIJ

Voor de beste kunstmaalstenen als ook
blauwe basaltlava maalstenen.

Tevens wrijfstenen, kweernen (romeins model)
demonstratiestenen (ø 10, 15 of 20 cm) en
huishoudmolens.

Zeer snel en vakkundig scherpen van
uw molenstenen en maaltechnische adviezen.

Werkplaats:

Rijksweg 146

6586 AB Plasmolen, Nederland

Telefoon: 024 - 696 36 54

Fax: 024 - 696 36 57

GSM 0653667686

E-mail: molensteenmakerij@planet.nl

Molenaar gezocht

De Oostzijdse molen te Abcoude is een prachtige 8- kante grondzeiler, poldermolen.

We zoeken een molenaar die op de zaterdagen wil draaien en/of eventueel op de woensdagen.

We bieden: zelfstandigheid, mogelijkheid tot eigen moestuin, eigen wc/keuken in het schuurtje bij het draaien.

We vragen enthousiasme, trouw en liefde voor de molen.

De beheerder is molenaar in opleiding, de molen wordt als vakantiehuis verhuurd, dus er zijn vaak gasten uit alle werelddelen!

tel: 06- 54 79 45 02 mail mr.vandijk@wxs.nl.

Foto Ruud Kunkels

Kunst in de molen

Gaan kunst en molens samen? De "Vereniging van Goudse Molenaars" wilde de gok wel wagen om dat uit te zoeken. Daarom hebben zij met simpele middelen de tweede zolder van poldermolen "de Mallemolen" als expositieruimte ingericht.

In juni 2014 exposeerde de Goudse kunstenaar Marco Bakker voor het eerst in de molen onder de titel "Gouda in de Mallemolen". Op 28 en 29 maart exposeerden drie leerlingen van Sonja Hopmans, een Goudse kunstenaar die ook schildercursussen organiseert. Het abstracte werk hing dit keer niet alleen op de expositiezolder, maar was tentoongesteld in

de hele molen. De schilderijen harmonieerden tot ieders verrassing buitengewoon goed met de robuuste molenomgeving. Uiteraard werd in de kap niet geëxposeerd.

De expositie trok ongeveer 160 bezoekers. Veel van hen waren nog nooit in een molen geweest. Zij kwamen voor de kunst, maar werden tijdens rondleidingen ook gegrepen door de techniek van de molen. Voor de molenaars is dit een bewijs dat kunst en molen heel goed samen gaan en dat het veel bezoekers naar de molen kan trekken.

De volgende expositie vindt plaats tijdens de Open Monumentdag, waarvan het thema dit

jaar (hoe toepasselijk) "Kunst en Ambacht" is. Leerlingen van Kunstpunt Gouda, het centrum voor kunsteducatie zullen dan hun werken exposeren.

Niels Aalberts, molenaar, PR en perscoördinator

Janneke van Denderen, molengids, leerling-molenaar

Het wassen van de kammen met bijenwas

Al 38 jaar ben ik imker en sinds ik ben overgestapt van het houden van bijen in een kast naar een korf produceer ik jaarlijks een overschot aan bijenwas. Af en toe komt het voor dat molenaars hiernaar vragen in verband met het wassen van de kammen.

De vloeibare was wordt met de kwast aangebracht. Omdat het op het hout gelijk weer stolt, wordt met de föhn de was nogmaals vloeibaar gemaakt.

Aanbrengen

Ik dacht altijd, dat de bijenwas koud aangebracht moest worden door stevig met de brokken bijenwas tegen het hout aan te drukken en te wrijven. Bij het inwerkingstellen van de molen en het draaien van de kammen blijkt dit er al snel af te vallen. Dat dit koud kon, had ik gezien bij houtdraaiers. Maar een houtdraaier kan zijn werkstuk laten draaien en dan smeren zonder gevaar voor eigen leven. Door de wrijving van het snel ronddraaiende werkstuk wordt de was warm

genoeg om egaal over het werkstuk verdeeld te worden.

De molenaars van de Daamsmolen in Vaassen hebben dit opgelost door de was au bain-marie vloeibaar te maken en op de kammen aan te brengen met een kwast. Op het koude hout van de kammen stolt de bijenwas onmiddellijk. Door het op de kammen nogmaals te verwarmen met een föhn wordt de was weer vloeibaar. Na de hernieuwde stolling blijkt nu de juiste hechting van de bijenwas op het hout te zijn bereikt.

Raten

Zelf werk ik veel met bijenwas. In de korven worden geen kunstraten gebruikt zoals in moderne bijenkasten. Ik kleef beginstukjes naast elkaar boven in de korf in de hoop dat de bijen voor mij mooie raten bouwen, in de door mij gewenste richting. Dat zijn 3 tot 5 stuks speciaal daarvoor bewaarde oude stukken bijenraat van ongeveer 3 cm hoog en 10 tot 15 cm lang. Dit plakken gebeurt normaal door de raatstukjes gedurende een heel korte tijd een klein stukje in vloeibare bijenwas te

dompelen. Voordat alles gestold is druk ik ze snel in het plafond van de korf. Vaak gaat dit goed, maar vaak ook vallen de stukjes eruit zodra een nieuw bijenvolk in de korf komt. Dat gebeurt vooral als ik de korf het jaar ervoor al geprepareerd heb, maar toen niet heb gebruikt. De bijenwas is dan zo hard geworden, dat de hechting aan het stro onvoldoende is om ook nog het gewicht van de bijen te dragen. De bijen hangen aanvankelijk als een zwerm in de korf op dezelfde manier, zoals u dat misschien ooit gezien heeft met een zwerm bijen in een tuin.

Hars

Om nu te vermijden dat dit los raken van de raten weer gebeurt, meng ik hars door de bijenwas. Deze hars heb ik verzameld van Douglas- en Fijnsparren. Anderen gebruiken daarvoor Colophonium wat deels hetzelfde is. Zelf verzamelde hars bevalt mij beter en het ruikt bovendien zeer aangenaam. Een exacte mengverhouding heb ik nog niet uitgevonden, ik schat ongeveer 15 tot 20 procent hars. Als dit mengsel van bijenwas en hars gestold is, kan ik met mijn nagel controleren of het te hard of te zacht is. Ik kan mij voorstellen dat hars wel de hechtende eigenschappen maar niet de smerende eigenschappen bevordert. Het plakt en werkt dus tegengesteld bij het smeren van de kammen. Anderzijds vraag ik me af of iemand ooit experimenten in deze richting heeft gedaan. De blokken was met hars kleven in ieder geval niet en in dat opzicht merk ik dus niets nadeligs van de hars. Tegelijkertijd kan ik me zeer goed voorstellen, dat de toegevoegde hars een conserveren-

de werking heeft, zeker in combinatie met bijenwas.

Het reinigen van de kwasten van bijenwas

Omdat bijenwas vloeibaar wordt tussen de 62 en 65 graden, is het niet nodig om met oplosmiddelen de kwasten te reinigen. Door te dompelen in kokend water lost de was snel op. De gebruikte conservenblikjes, voor het au bain-marie smelten, kunnen het beste na gebruik leeg gegooid worden. Het laten staan van water en was leidt al vrij gauw tot roesten. Om de nog aanwezige vloeibare was in het blikje voor een volgende keer weer te kunnen hergebruiken, is het handig om het blikje leeg te gieten in bijvoorbeeld een koffiebekertje. Belangrijk is dat dit onder smaller is dan boven, zodat de gestolde was er later goed uitgehaald kan worden.

“Wat mot dat mot”, riep de wasmot, “die was mot kapot”

Wasmotten bestaan echt: ze zouden eigenlijk bijenwasmotten moeten heten. Ze hebben bijenwas plus nog iets extra's nodig om zich te vermenigvuldigen. Molenaars nemen de was af van de imker in nog mooie wasblokken. In die zuivere bijenwas kunnen motten niets doen. Maar zodra er bijvoorbeeld een laagje stof op komt, kunnen eitjes van de wasmot zich daar ontwikkelen. Er kunnen dan vraatgangen door de maden aan het oppervlak van de wasblokken komen. Raten zoals in een bijenkast of korf kunnen hierdoor volledig vernietigd worden, vooral als er geen bijen in de buurt zijn. Het verlies aan was bij

aangetaste blokken massieve bijenwas is echter gering, maar het is wel heel vies. Omdat wasmotten een hekel hebben aan tocht en niet tegen trillingen kunnen, is het uitgesloten dat ze zich zullen vermeerderen op de draaibare delen van een molen. Als u stukken bijenwas lang bewaart in een openstaande doos of zak, is het wel mogelijk dat er daar vroeg of laat wasmotten in komen. Is dat het geval, smelt de voorraad dan op in een pan met water en laat het daarna weer stollen. Of krab anders gewoon het vervuilde stuk was, inclusief wasmottenmaden, eraf (sommige imkers vissen met wasmottenmaden).

Tenslotte dit: misschien zijn er onder de vele molenaars of molenaars/imkers enkele die een goede werkwijze hebben om de kammen met bijenwas te smeren of die ervaring hebben met mengsels met hars of andere componenten en dat ons willen vertellen.

Nog even dit: iedere molenaar weet dat elk dorp vroeger een “bleek” of “bleike” gehad heeft: vele straat- en erfnamen verwijzen daar naar. Op de bleek werd was gebleekt. Meestal denkt men dan dus aan het linnen-goed uit de huishoudens van toen. Weinigen zullen weten dat het ook voorkwam dat de “bleek” voor het bleken van bijenwas was bedoeld. Bewaart u uw blokken bijenwas in de zon, dan zult u zien dat ook het wasblok bleker wordt.

Rob van Hernen
rhernen1960@kpnmail.nl
www.degoederaat.nl

Kleinere hoeveelheden hars zijn bij Fijnsparren en Douglassparren snel gevonden

Molinologie 43

Prentbriefkaart van de werkplaats in La Ferté-sous-Jouarre zoals die aldaar verkocht wordt

TIMS NL/VL, vereniging voor molenkunde in het Nederlandse taalgebied heeft een nieuw nummer van haar verenigingsblad Molinologie uitgebracht.

Tot aan de introductie van metalen walsen zijn stenen gebruikt om graan te malen. Alain Goublomme, Vlaams molenkenner, beschrijft de geschiedenis van de ooit honderden molensteengroeven in Frankrijk, de werkomstandigheden van de molensteenbewerkers en de kwaliteit van de molenstenen. Jan Scheirs, molenaar in Oisterwijk, behandelt de toepassing van Franse en Engelse

molenstenen in de vlak- en hoogmaalterij in Nederland. Uitgebreid beschrijft hij wat dit voor stenen zijn en op welke manier deze gebruikt werden.

Jaap Bes, molenaar en snuifreder, wijdde een artikel aan de fabricage van snuiftabak met de Kralingse snuifmolens De Ster en De Lelie en vult dit aan met de geschiedenis van deze molens.

Aart Struijk schreef eerder een boek over molen De Roos in Delft en beschrijft nu de geschiedenis van de volmolens in Delft. Het bestek uit 1633

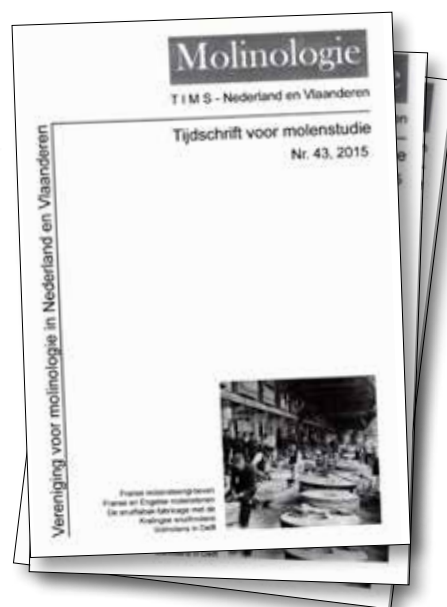
van de ombouw van een windmolen tot een volmolen is toegevoegd.

Nummer 43 is aangevuld met een uitgebreide boekrecensie en een pittig "puzzelstukje"

Molinologie 43 telt 44 bladzijden plus omslag, zwart-wit op A4-formaat.

Belangstellenden kunnen een exemplaar bestellen door overmaking van € 8,50 naar rekeningnummer NL96 INGB 006 104927 van TIMS-Nederland en Vlaanderen onder vermelding van naam, adres en "MOL43".

Barend Zinkweg

Wenkende wieken van Drentse molens op 22 augustus 2015

Een groot aantal van de 38 molens in Drenthe zijn zaterdag 22 augustus 2015 te bekijken. Het merendeel opent dan, op de Drentse Molendag, de deuren voor publiek. De vrijwillige molenaars staan klaar om bezoek gastvrij ontvangen.

De provinciale molendag, georganiseerd door Molenstichting Drenthe en het Gilde voor Vrijwillige molenaars (afd. Drenthe), is aanvankelijk in het leven geroepen om collega-molenaars

te gerieven. Die kunnen op de nationale molendag zelf niet op pad, omdat ze dan op hun eigen molen vertoeven. Later hebben diverse provincies, of regio's, dit voorbeeld gevolgd.

De opzet was een succes, zowel wat het jaarlijks grote aantal deelnemende Drentse molens betreft als de belangstelling onder molenaars van buiten Drenthe. Maar ook het 'gewone' publiek weet nog altijd de molens op de vierde zaterdag van augustus te vinden. Het is dan ook een prima gelegenheid eens rustig te kijken, of om meer molens op één dag in actie te zien. Draaiend en wel!

Op diverse molens zijn extra activiteiten. Soms wordt brood gebakken, in Roderwolde en Zuidlaren wordt olie geslagen en in deze molens zijn ook veel andere bezienswaardigheden. Op enkele molens wordt gemalen, en hier en daar zijn fiets- en wandelroutes verkrijgbaar.

Voor meer (actuele) info zie www.molensindrenthe.nl

Kijk ook eens op www.vrijwilligemolenaars.nl bij de afdelingen

Je kunt er zien wie er in het afdelingsbestuur zitten. De afdelingsbesturen zetten er hun mededelingen op, voor wat betreft de opleiding (nieuwe theorieavonden), eventuele excursies, de veiligheidscoaches, cursus molengidsen, en wat ze nog meer willen laten weten. Daar hebben ze ook een lijst met de instructeurs en stagemolenaars en hun molens aangegeven.

Mis je er iets? Of zoek je iets anders?

Neem dan contact op met de secretaris van je afdeling, het e-mailadres en telefoonnummer vind je er ook.

©2015 Het Gilde van Vrijwillige Molenaars.

Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronische gegevens-verwerking of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van het Gilde van Vrijwillige Molenaars.

WORD MOLENAAR!

Na een oliemolen de vorige keer, nu een zaagmolen. Eén van de vijf paltrokken die Nederland nog rijk is. Te weten: De Eenhoorn aan het Spaarne in Haarlem. Deze molen is vermoedelijk in 1776 gebouwd.

De Eenhoorn is een grote paltrok en bijzonder aan deze molen is de 4-slags-krukas. De andere vier paltrokmolens hebben maar een 3-slags-krukas. Toch heeft de molen maar 3 zaagamen, de vierde kruk is verbonden met een pompraam, een zolder hoger, zodat de gewichtsverdeling toch goed is.

De molenaars/zagers kunnen je er alles over vertellen, de molen is in de regel op zaterdag geopend voor publiek.

Eén van die zagers is Jos van Schoten, niet te zien op de foto, want hij heeft de foto gemaakt. Nog één van die zagers is Joyce Beneker en zij is op de foto te zien terwijl zij een stam begeleidt, terwijl deze stam door de molen, op windkracht wordt gehesen.

Joyce is in het verleden lid geweest van het hoofdbestuur van Het Gilde van Vrijwillige Molenaars. Tegenwoordig zit zij in het afdelingsbestuur van de functiegerichte afdeling Het Houtzagersgilde. Hierover is in vorige edities van de Gildebrief al een en ander gemeld.

Geef een eigen draai aan de molen!

Word molenaar!

